

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการผลกระทบของการผลิตอัญมณีที่มีต่อสุขภาพของประชาชนในหมู่บ้านช่างทอง ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมีวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาผลกระทบและการจัดการผลกระทบของการผลิตอัญมณีที่มีต่อสุขภาพของประชาชนในหมู่บ้านช่างทอง ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการวิจัยที่ได้ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็นประเด็นและนำเสนอข้อมูลเป็นลักษณะเชิงบรรยาย ดังนี้

ส่วนที่ 1 บริบทของบ้านช่างทอง ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 2 ผลกระทบของการผลิตอัญมณีที่มีต่อสุขภาพของประชาชน

- ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
- ผลกระทบของการผลิตอัญมณีที่มีต่อสุขภาพด้านร่างกาย
- ผลกระทบของการผลิตอัญมณีที่มีต่อสุขภาพด้านจิตใจ
- ผลกระทบของการผลิตอัญมณีที่มีต่อสุขภาพด้านสังคม

ส่วนที่ 3 กระบวนการจัดการผลกระทบของการผลิตอัญมณีที่มีต่อสุขภาพของประชาชน

- ขั้นเตรียมชุมชน
- ขั้นทำความเข้าใจปัญหา
- ขั้นทำการตัดสินใจร่วมกัน
- ขั้นนำไปปฏิบัติ
- ขั้นติดตามผล

ส่วนที่ 1 บริบทของบ้านช่างทอง ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

1. ประวัติความเป็นมา

พ่อหลวงแดง ชัยมงคล อดีตผู้ใหญ่บ้านช่างทองคนที่ 5 ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านเมื่อ พ.ศ.2511 ถึง พ.ศ. 2525 ท่านได้บันทึกประวัติไว้ว่า ราวปีพุทธศักราช 2426 มีครอบครัวน้อยป็นนางทอง ประกอบอาชีพปั้นอิฐมอญเพื่อนำมาใช้ในการสร้างวัด โดยในหมู่บ้านมีราว 32 หลังคาเรือน เป็นหมู่บ้านเล็กๆระหว่างบ้านไค้ (บ้านคำหนัก ตำบลแม่เหียะ) และบ้านเหนือ (บ้านห้วยทราย ตำบลสุเทพ) ชาวบ้านจึงเรียกหมู่บ้านเล็กๆนี้ว่าบ้านช่างทอง เนื่องจากอิฐมอญที่เผาสุกออกมาแล้วนั้นจะมีสีส้มสุกเปล่งเหมือนดังทองคำ

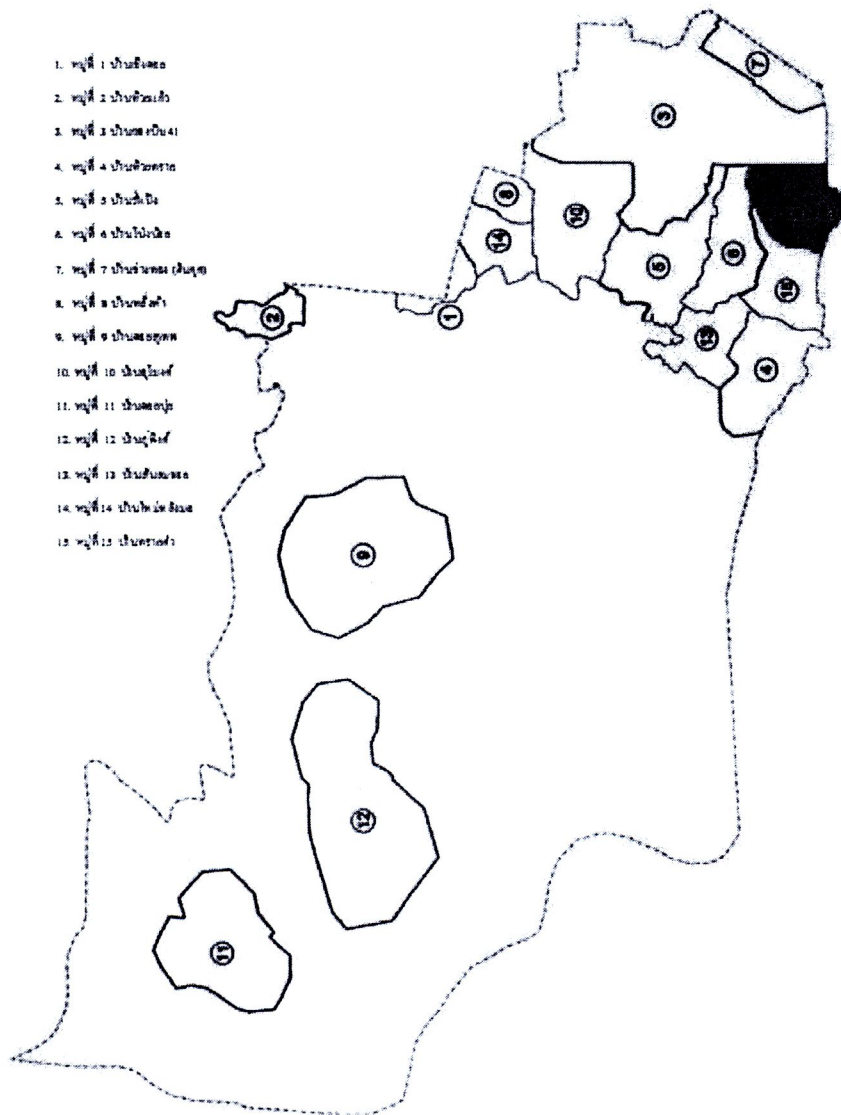
ชาวบ้านช่างทองมีความรักสงบ รักประเพณีมาแต่โบราณ รักภาษาพูด คือภาษาล้านนา ซึ่งคนสมัยนี้อาจฟังไม่เข้าใจ เช่น บนเดิน ผ่อ ก่อย แยง หื้อ เป็นคั้น รวมทั้งชาวบ้านยังรักษาประเพณีสระเกล้าดำหัวไว้ได้จนปัจจุบัน โดยจะเน้นที่ข้าวดอก ดอกไม้ ถั่วงอก ซึ่งถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวล้านนา และเป็นเครื่องหมายแสดงความเคารพและกตัญญูอีกด้วย

ปัจจุบัน หมู่บ้านช่างทองมีนายวนารักษ์ ทิพย์ชมพู่ เป็นผู้ใหญ่บ้าน และมีการแบ่งชุมชนออกเป็น 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านทุ่ง – บ้านสัน, ชุมชนบ้านคันกุก และชุมชนบ้านช่างทอง

2. ที่ตั้ง

บ้านช่างทอง ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 7 ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ทางด้านทิศใต้ของอำเภอเมืองเชียงใหม่ ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองเชียงใหม่ ประมาณ 7 กิโลเมตร

ทิศเหนือ	มีอาณาเขตติดต่อกับ	หมู่ที่ 6 บ้านโป่งน้อย ตำบลสุเทพ
ทิศใต้	มีอาณาเขตติดต่อกับ	หมู่ที่ 10 บ้านป่าเป้า ตำบลแม่เหียะ
ทิศตะวันออก	มีอาณาเขตติดต่อกับ	หมู่ที่ 3 บ้านกองบิน 41 ตำบลสุเทพ
ทิศตะวันตก	มีอาณาเขตติดต่อกับ	หมู่ที่ 15 บ้านทรายคำ ตำบลสุเทพ

3. ประชากร

บ้านช่างทอง ตำบลสุเทพ มีครัวเรือนประมาณ 601 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมดประมาณ 1,282 คน แบ่งเป็นชาย 595 คน และหญิง 687 คน

4. ด้านอาชีพ

ในอดีตส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรม แต่ปัจจุบันส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขายทั่วไป ลูกจ้างบริษัทเอกชน และรับราชการ แต่อาชีพที่ถือได้ว่าเป็นอาชีพที่สืบทอดต่อกันมา คือ อาชีพผลิตอิฐมอญปั้นมือแบบโบราณ ถือเป็นอาชีพประจำของบ้านช่างทอง ซึ่งในปัจจุบันยังคงพบเห็นได้ในหมู่บ้าน

5. ด้านความสัมพันธ์

ในอดีตวิถีชีวิตของชาวบ้านส่วนใหญ่ยังคงยึดมั่น สืบทอดประเพณี และวัฒนธรรมตามแบบอย่างของบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นวิถีที่เรียบง่าย แต่ปัจจุบันการดำรงชีวิตได้เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคมที่ทันสมัยขึ้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายๆด้าน เช่น ด้านอาชีพ ด้านการศึกษา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวลดน้อยลง แต่อย่างไรก็ตามเมื่อในหมู่บ้านมีการจัดกิจกรรม หรือประเพณีทางศาสนา ชาวบ้านก็จะเข้าร่วมและให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่

6. ด้านความเชื่อ

ในอดีตชาวบ้านในหมู่บ้านมีความเชื่อและศรัทธาในพระพุทธศาสนา รวมทั้งยังเชื่อในเรื่องของภูตผีปิศาจ และสิ่งเร้นลับ จึงมีพิธีกรรมการบูชาสิ่งเร้นลับเกิดขึ้น เช่น ประเพณีเลี้ยงผีปู่ย่า ประเพณีเลี้ยงเจ้าบ้าน ประเพณีเลี้ยงผีเตาเผาอิฐ เป็นต้น ซึ่งวิถีชีวิตและความเชื่อเช่นนี้ส่งผลให้ชาวบ้านส่วนใหญ่คิดว่า สิ่งเร้นลับจะช่วยคุ้มครองหรือบันดาลให้เกิดสิ่งที่ดีหรือร้ายขึ้นได้ จึงมีการทรงเจ้าเพื่อสอบถามและขอให้ช่วยเหลืออยู่เสมอ สิ่งนี้เหล่านีเองที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในอดีตค่อนข้างมาก แต่ในปัจจุบันเรื่องของสิ่งเร้นลับมิให้เห็นน้อยลงในสังคม เพราะเทคโนโลยีการสื่อสารที่ดีจึงทำให้วัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อและประเพณีต่างๆ ได้เลือนหายไป แต่ยังคงยึดมั่น ถิ่นมั่นในพระพุทธศาสนา ด้านประเพณียังคงเหลือเพียงแค่ประเพณีการเลี้ยงผีปู่ย่าเท่านั้นที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เพราะชาวบ้านยังคงเชื่อว่าผีปู่ย่าจะคอยดูแล คุ้มครอง และอวยพรให้ลูกหลานมีความสุข และปลอดภัย

7. ด้านสุขภาพ

ในอดีตชาวบ้านในหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ทั้งนี้เพราะการทำการเกษตรก็ถือเป็นการทำงานกลางแจ้งไปในตัว อีกทั้งการเกษตรในอดีตยังเป็นการเกษตรแบบปลอดสารเคมี จึงส่งผลดีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งในอดีตยังนิยมบริโภคอาหารพื้นเมือง ที่มีส่วนประกอบหลักเป็นพืชผักพื้นบ้าน จึงไม่มีไขมัน หรือคอเลสเตอรอลมากนัก แต่หากเกิดภาวะการเจ็บป่วยขึ้น ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็จะใช้สมุนไพร รวมไปถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นในการรักษา เช่น การไปรักษากับหมอเมือง เป็นต้น

การรักษาโรคในอดีตยังพึ่งพาความเชื่อด้านไสยศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การไปรักษากับเจ้าทรง เพราะชาวบ้านมักเชื่อว่า เมื่อผู้ใดไม่สบาย หรือประสบอุบัติเหตุ ก็จะมีสาเหตุมาจากภูติผีปีศาจมาคอยกลั่นแกล้ง ต้องทำการรักษาโดยการเลี้ยงผี การเสกคาถาเพื่อปิดเป่า หรือการรดน้ำมนต์

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของสังคมในหลายๆด้าน ซึ่งนำไปสู่ความสะดวกสบายทั้งด้านการคมนาคม การสื่อสาร และการรักษาพยาบาล สิ่งเหล่านี้เองที่ทำให้ประชาชนดูแลสุขภาพของตนเองลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการบริโภคอาหาร ซึ่งจะเน้นไปที่อาหารสำเร็จรูป ทั้งสำเร็จรูป หรืออาหารประเภท Fast Food ที่มีคุณค่าทางอาหารอยู่ในปริมาณน้อย แต่อุดมไปด้วยสารอาหารจำพวกไขมัน และสิ่งปรุงแต่งอาหาร ด้วยสาเหตุต่างๆเหล่านี้ ทำให้คนในชุมชนเป็นโรคเรื้อรังเพิ่มสูงขึ้น เช่น โรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน เป็นต้น ซึ่งทำให้สูญเสียงบประมาณในการรักษาเพิ่มมากขึ้น แต่ในเรื่องของความเชื่อด้านไสยศาสตร์บางเรื่องก็ยังคงได้รับการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เช่น เมื่อผู้ใดไม่สบายแล้วเข้ารับการรักษาด้วยวิธีการของแพทย์แผนปัจจุบันแล้วยังไม่ดีขึ้น ก็จะเข้ารับการรักษาด้วยวิธีการทางไสยศาสตร์ต่อไป

8. ด้านการศึกษา

บ้านช่างทอง ตำบลสุเทพ ไม่มีโรงเรียนหรือศูนย์การเรียนรู้ตั้งอยู่ในหมู่บ้าน แต่เยาวชนส่วนใหญ่ก็ได้รับการศึกษาตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ทั้งนี้เพราะหมู่บ้านช่างทอง อยู่ไม่ไกลจากในเขตเมืองมากนัก ประกอบกับมีการคมนาคมที่สะดวก จึงสามารถเดินทางเพื่อเข้าไปรับการศึกษาได้โดยง่าย แต่ทั้งนี้หมู่บ้านช่างทองก็ยังมีการให้ความรู้โดยผ่านบอร์ดประชาสัมพันธ์ เสียงตามสาย และการอบรมหรือการประชุมต่างๆที่มีการจัดขึ้นอยู่อย่างสม่ำเสมอ

9. ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม

1. มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน มีน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ
2. มีระบบโทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ตอย่างทั่วถึง, การคมนาคมสะดวก ปลอดภัย
3. หมู่บ้านอยู่ไม่ไกลจากสถานที่อำนวยความสะดวก เช่น ห้างสรรพสินค้า, ท่าอากาศยานนานาชาติ, ตลาดสด และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4. ประชาชนในหมู่บ้านได้รับผลกระทบจากฝุ่นละอองและเขม่าควันจากการเผาอิฐ ซึ่งต้องได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง และเหมาะสม

ส่วนที่ 2 ผลกระทบจากการผลิตอีฐมอญที่มีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของลักษณะทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพ โรคประจำตัว จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ประกอบอาชีพผลิตอีฐมอญ ระยะห่างของที่พักอาศัยกับสถานที่ผลิตอีฐมอญ และความรู้เกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพจากการผลิตอีฐมอญ

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	36	38.71
หญิง	57	61.29
รวม	93	100
อายุ		
15 – 20 ปี	4	4.30
21 – 25 ปี	9	9.67
26 – 30 ปี	5	5.37
31 – 35 ปี	8	8.60
36 – 40 ปี	11	11.83
41 – 45 ปี	12	12.91
46 – 50 ปี	19	20.43
51 – 55 ปี	12	12.91
55 ปีขึ้นไป	13	13.98
รวม	93	100

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	16	17.20
ประถมศึกษา	41	44.08
มัธยมศึกษาตอนต้น	9	9.69
มัธยมศึกษาตอนปลาย	7	7.52
ปวช.	4	4.30
อนุปริญญา	3	3.22
ปริญญาตรี	11	11.84
สูงกว่าปริญญาตรี	2	2.15
รวม	93	100
สถานภาพสมรส		
โสด	37	39.78
แต่งงานแล้ว (อาศัยอยู่ร่วมกัน)	48	51.62
แยกกันอยู่	2	2.15
หย่าร้าง	2	2.15
หม้าย	4	4.30
รวม	93	100
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน		
ต่ำกว่า 10 ปี	11	11.83
10 ปีขึ้นไป	82	88.17
รวม	93	100

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
1 – 2 คน	14	15.05
3 – 5 คน	68	73.12
5 คนขึ้นไป	11	11.83
รวม	93	100
อาชีพ		
ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ	22	23.66
รัฐวิสาหกิจ	9	9.68
เกษตรกร	32	34.41
รับจ้าง	17	18.28
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	12	12.90
นักเรียน/นักศึกษา	1	1.07
อื่นๆ (พระสงฆ์)		
รวม	93	100
โรคประจำตัว		
มี	21	22.58
ไม่มี	72	77.42
รวม	93	100
(ส่วนใหญ่เป็นโรคเรื้อรัง ได้แก่ ความดันโลหิตสูงเบาหวาน โรคหัวใจ โรคเก๊าท์ โรคภูมิแพ้)		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ประกอบอาชีพ		
ผลิตอัฐมอญ		
ไม่มี	76	81.72
มี 1 – 3 คน	16	17.21
มี 3 คนขึ้นไป	1	1.07
รวม	93	100
ระยะห่างของที่พักอาศัยกับสถานที่ผลิตอัฐมอญ		
มอญ		
0 – 200 เมตร	24	25.81
201 – 400 เมตร	20	21.50
401 เมตร ขึ้นไป	49	52.69
รวม	93	100
ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพ		
จากการผลิตอัฐมอญ		
เคยได้รับความรู้	26	27.96
ไม่เคยได้รับความรู้	67	72.04
รวม	93	100
(เคยได้รับความรู้ เรื่องป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองและเขม่าควันจากสถานีอนามัยตำบลสุเทพ)		

จากตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

เพศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การศึกษาครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 61.29 และเป็นเพศชาย จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 38.71

อายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้มีอายุเฉลี่ย 44.2 ปี อายุสูงสุด 72 ปี อายุต่ำสุด 15 ปี โดยช่วงอายุที่มีจำนวนมากที่สุด คือ 46 – 50 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 20.43 รองลงมาตามลำดับ คือ ช่วงอายุ 55 ปีขึ้นไป จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13.98, ช่วงอายุ 51 – 55 ปี และช่วงอายุ 41 – 45 ปี จำนวนช่วงอายุละ 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12.91, ช่วงอายุ 36 – 40 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.83, ช่วงอายุ 21 – 25 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9.67, ช่วงอายุ 31 – 35 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.60, ช่วงอายุ 26 – 30 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.37 และ ช่วงอายุที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 15 – 20 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.30

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดในระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 44.08 รองลงมา คือ ไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 17.20, ระดับปริญญาตรี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.84, ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9.69, ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.52, ระดับ ปวช. (ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นต้น) จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.30, ระดับอนุปริญญา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.22 และสุดท้าย คือ ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.15

สถานภาพสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพที่แต่งงานแล้ว (อาศัยอยู่ร่วมกัน) จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 51.62 รองลงมาตามลำดับ คือ โสด จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 39.78, หม้าย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.30, แยกกันอยู่และหย่าร้าง มีจำนวนเท่ากันคือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.15

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านข้างทองมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 88.17 และกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านข้างทองต่ำกว่า 10 ปี มีจำนวนเพียง 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.83

จำนวนสมาชิกในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 – 5 คน จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 73.12 รองลงมา คือ สมาชิกในครอบครัวจำนวน 1 – 2 คน จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 15.05 และสุดท้าย คือ จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มี 5 คนขึ้นไป จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.83

อาชีพ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 34.41 รองลงมาตามลำดับ คือ ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 23.66, ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 18.28, นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12.90, เกษตรกร จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9.68 และลำดับสุดท้าย คือ อื่นๆ ซึ่งได้แก่ พระสงฆ์ จำนวน 1 รูป คิดเป็นร้อยละ 1.07

โรคประจำตัว กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้นี้ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 77.42 และกลุ่มตัวอย่างที่มีโรคประจำตัว มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 22.58 ซึ่งในกลุ่มที่มีโรคประจำตัวส่วนใหญ่จะเป็นโรคเรื้อรัง ได้แก่ ความดันโลหิตสูง เบาหวาน โรคหัวใจ โรคเก๊าท์ โรคภูมิแพ้

จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ประกอบอาชีพผลิตอัฐมอญ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีสมาชิกในครอบครัวที่ประกอบอาชีพผลิตอัฐมอญ จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 81.72 รองลงมา กลุ่มตัวอย่างมีสมาชิก 1 – 3 คน ในครอบครัวที่ประกอบอาชีพผลิตอัฐมอญ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 17.21 และสุดท้าย กลุ่มตัวอย่างที่สมาชิกในครอบครัว 3 คนขึ้นไป ประกอบอาชีพผลิตอัฐมอญ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.07

ระยะห่างของที่พักอาศัยกับสถานที่ผลิตอัฐมอญ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่มีที่พักอาศัยอยู่ห่างจากสถานที่ผลิตอัฐมอญประมาณ 401 เมตรขึ้นไป จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 52.69 รองลงมาที่พักอาศัยอยู่ห่างจากสถานที่ผลิตอัฐมอญเพียง 0 – 200 เมตร จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 25.81 และลำดับสุดท้าย คือ มีที่พักอาศัยห่างจากสถานที่ผลิตอัฐมอญประมาณ 201 – 400 เมตร จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 21.50

ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพจากการผลิตอิฐมอญ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับความรู้ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 72.04 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับความรู้มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 27.96 ซึ่งกลุ่มที่เคยได้รับความรู้ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้นำชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุข โดยได้รับความรู้ เรื่องป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองและเขม่าควัน จากสถานีอนามัยตำบลสุเทพ

2. ผลกระทบของการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพด้านร่างกาย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่กล่าวถึงผลกระทบจากการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพด้านร่างกาย พบว่าผลกระทบของการผลิตอิฐมอญมักจะเกิดขึ้นกับบุคคลทุกเพศทุกวัย โดยมักจะเกิดโรคตาแดง ตาอักเสบ แสบตาหรือระคายเคืองเยื่อตาบ่อยๆ รวมไปถึงปัญหาด้านระบบทางเดินหายใจ ไอ จาม หวัด ภูมิแพ้ ระคายเคืองเยื่อจมูกและลำคอ รวมทั้งรู้สึกหายใจขัด แน่น อึดอัด เนื่องจากมีฝุ่นละอองในอากาศเป็นจำนวนมาก และมักมีอาการแน่นที่หน้าอกบ่อยๆ ดังที่กลุ่มตัวอย่างกล่าวว่า “ตัวอวก่อเป็นภูมิแพ้กันอยู่แล้ว ลูก เมียก่อเป็น ยิ่งมาเจอชีเฒ่า ควันแกลบเหม็นนะ มันยิ่งหายใจขัดๆ ลูกอวมีผื่นขึ้นแหม บางเตื่อถ้าเฮป่วนรถถีบไปใต้เตาเผาเนะ ดึงแสบตา ดึงหายใจขัดมีนี่หมค” (“ตัวอเองก็เป็นภูมิแพ้อยู่แล้ว ลูกและภรรยาที่เป็น ถ้ามาเจอชีเฒ่า ควันแกลบมันจะหายใจติดขัด ลูกอวบางทีก็มีผื่นขึ้น บางครั้งถ้าเราป่วนจักรบานไปใกล้เตาเผาเนะ ทั้งแสบตา ทั้งหายใจขัดๆ”) (สัมภาษณ์ สุชาติ, วันที่ 15 ธันวาคม 2554)

“บ้านน้ำมีใกล้ ดิดเตาเผาดินเหนียว มันร้อนขนาด ถ้าเป็นเผาเนะ เฮาหายใจปะออก ควันมันนัก จีฝุ่นแหม มันชะหื้อเฮาเจ็บป่วยได้ง่าย” (“บ้านน้ำอยู่ใกล้ๆกับเตาเผาอิฐ มันร้อนมาก ถ้ามีการเผาอิฐมอญ เราจะหายใจไม่ออก ทั้งควันและฝุ่นมีเยอะ ส่งผลให้เจ็บป่วยได้ง่าย”) (สัมภาษณ์ ศรีวรรณ, วันที่ 12 ธันวาคม 2554)

อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างยังมองว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรจัดทำโครงการตรวจสอบสุขภาพให้กับชาวบ้าน รวมทั้งหน่วยงานต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรเข้ามาตรวจสอบคุณภาพอากาศ และออกมาตรการป้องกันแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ดังที่กล่าวว่า “เราควรร่วมมือกันจัดการปัญหานี้ หลายๆฝ่ายควรหันหน้ามาคุยกัน อะไรที่เราทำได้ก็ทำก่อน ไม่ว่าจะเป็นให้หมอจากสถานีอนามัยมาตรวจสุขภาพเป็นประจำ หรือให้ทางเทศบาลประสานงานให้มีการตรวจวัดคุณภาพอากาศ

อย่างที่เหมาะสมจะทำ หมอมองว่ามันจะช่วยให้สุขภาพจิตของชาวบ้านดีขึ้นนะ”) (สัมภาษณ์ วรรณศรี, วันที่ 11 ธันวาคม 2554)

รวมทั้งกลุ่มตัวอย่างยังต้องการให้ผู้ประกอบการผลิตอิฐมอญฉีดพ่นน้ำเพื่อกันฝุ่นละอองและเขม่าควันบริเวณสถานที่ผลิต รวมทั้งโรงเผาอิฐ เพื่อเป็นการดักจับฝุ่นละอองและเขม่าควันที่ปลิวออกมาในเบื้องต้นได้ ดังที่กลุ่มตัวอย่างกล่าวว่า “ผมเคยไปผ่อเป็นเผาตุ๊กตาที่ป่าตาลหางดงครับ เป็นเผาในเตาอย่างเฮาก่อนมี แต่เป็นเอาน้ำมาพ่นเป็นฝอยครับ เป็นว่าบะหื้อฝุ่นมันปลิวออกไปนั้ก ละควันมันก่อนมีน้อยด้วยครับ แหมอย่างมันบะฮ้อนอย่างเตาเผาดินบ้านเฮาครับ ผมเลยคิดว่าบ้านเฮาน่าจะลองชะผ่อ คงเสี่ยงบะนั้กครับ น้ำก่อเปิดก่าตอนเผา เฮาบะเผาก็บะต้องเปิดครับ” (ผมเคยไปดูการเผาตุ๊กตาที่บ้านป่าตาล อ.หางดง ครับ มีบางรายที่เผาตุ๊กตาในเตาเผาแบบของเรา แต่เขาเอาน้ำมาพ่นเป็นฝอย เขาบอกว่าไม่ให้ฝุ่นมันปลิวออกไปเยอะ และควันก็มีน้อยด้วยครับ อีกอย่างมันไม่ร้อนแบบเตาเผาอิฐมอญบ้านเราครับ ผมเลยคิดว่าหมู่บ้านเราน่าจะลองทำบ้าง คงเสี่ยงค่าใช้จ่ายไม่มากครับ น้ำก็เปิดเฉพาะตอนเผาอิฐ ถ้าเราไม่เผาเราก็ไม่ต้องเปิดครับ”) (สัมภาษณ์ ทรงยศ, วันที่ 15 ธันวาคม 2554)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างกล่าวว่า “การผลิตอิฐมอญที่มีเกลบเป็นเชื้อเพลิงในการเผาไหม้ เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับบ้านช่างทองมาตั้งแต่อดีต ซึ่งก็ถือเป็นภูมิปัญญาที่ควรอนุรักษ์เอาไว้ให้ลูกหลานได้ดู เพราะปัจจุบันการปั้นดิน (การผลิตอิฐมอญ) โดยใช้มือเป็นสิ่งที่หาได้ยาก แต่ก็อยากให้มี การดูแลจัดการที่ดี เพราะการเผาอิฐมอญโดยใช้เกลบเป็นเชื้อเพลิงนั้นส่งผลกระทบต่อสุขภาพของทั้งผู้ประกอบการและประชาชนในหมู่บ้านค่อนข้างมาก เพราะมักจะมีเขม่าควันและฝุ่นละอองปนเปื้อนอยู่ในอากาศ ซึ่งเข้าสู่ร่างกายได้โดยง่ายหากไม่มีการป้องกัน ดังนั้นจึงอยากให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งทางเทศบาลตำบลสุเทพ ผู้ผลิตอิฐมอญ และชาวบ้านในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการผลกระทบ เพราะถือเป็นเรื่องสามารถทำได้ หากทุกฝ่ายมีการประสานงานและร่วมมือ ร่วมใจกัน” (สัมภาษณ์ บุญลือ, วันที่ 18 ธันวาคม 2554)

ด้านผู้ประกอบการผลิตอิฐมอญให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า “การผลิตอิฐมอญนั้น เป็นสิ่งที่ทำกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ จึงอยากสืบทอดต่อไป อีกทั้งยังเป็นอาชีพที่ทำรายได้ค่อนข้างดี ไม่ต้องอาศัยความรู้ในการผลิตมากนัก เพราะส่วนใหญ่ผู้ที่ประกอบอาชีพผลิตอิฐมอญในปัจจุบันก็อายุประมาณ 40 – 55 ปี ซึ่งมีความรู้ไม่สูงนัก ดังที่ผู้ประกอบการรายหนึ่งกล่าวว่า “เฮาจะกันมาเมิน

แล้วเนอะ จะหือไปะอย่างอื่นเฮาก่อปะหมิความฮู้ เกิดใหญ่มากี่ป็นดิน ปื่อแม่ก่อป็นดิน ส่งลูกเฮียน ก่อป็นดิน รายได้เฮามาจากป็นดินอย่างเดียว ทำตึงฟัวตึงเมียบ ป็นดินมันปะยากกะลูงว่า แต่หือไป เสาะยะอย่างอื่นยากกว่า” (“เราทำมานานแล้ว จะให้ไปทำอย่างอื่นเราก็ไม่มีความรู้ โตมากี่ป็นอิฐ มอญ พ่อแม่ก็ป็นอิฐมอญ ส่งเสียดูกรเรียนก็มาจากการป็นอิฐมอญ รายได้เรามาจากอิฐมอญอย่างเดียว ทำทั้งสามิ และภรรยา ลูกคิดว่าป็นอิฐมอญมันไม่ยากกะ แต่ให้ไปหางานอย่างอื่นทำยากกว่า”) (สัมภาษณ์ จันทร, วันที่ 12 ธันวาคม 2554)

“เดือคร้อนกันบ่อยเรื่องเผาดิน แต่ป้าก็ต้องยะ เฮายะมาหมินแล้ว เฮาเผาดินกิน เฮาปะหมิ รายได้ออย่างอื่น หือเฮาหยังมันก่คงปะได้ ลูกเฮาก่อเฮียนหนังสืออยู่ ตัวเฮาก่อเผาแล้ว คนยะดิน โดยมากก็แก่กันแล้ว 40 – 50 กันหมด จะหือไปตีไหนได้เหม” (“มีเรื่องเดือคร้อนกันบ่อยๆเรื่องการ เผาอิฐมอญ แต่ป้าก็ต้องทำ เราทำมานานแล้ว เราเผาอิฐมอญเป็นอาชีพ เราไม่มีรายได้ออย่างอื่น ให้เรา เลิกทำก็คงไม่ได้ ลูกก็เรียนหนังสืออยู่ ตัวเราก็แก่แล้ว ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ก็มีอายุประมาณ 40 – 50 ปี จะให้ไปทำอะไรที่ไหนได้อีก”) (สัมภาษณ์ จูไรพร, วันที่ 12 ธันวาคม 2554)

ในด้านของผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายกลุ่มผู้ประกอบการก็คิดว่าก่อให้เกิดผลกระทบ โดยเฉพาะสาเหตุจากฝุ่นละอองและเขม่าควันที่เกิดจากการเผาโดยใช้แกลบ ซึ่งหากเข้าสู่ร่างกายใน ปริมาณมาก หรือสะสมเอาไว้วันๆก็จะส่งผลเสียต่อสุขภาพได้ รวมทั้งการที่อาชีพนี้ต้องทำงานอยู่ กลางแดดที่ร้อนจัด อาจส่งผลทำให้เป็นมะเร็งผิวหนังได้ ซึ่งผู้ที่ทำงานนี้ส่วนใหญ่ก็จะทราบเรื่องนี้ดี แต่มักจะละเลยการป้องกัน ดูแลตนเอง ดังที่ผู้ประกอบการกล่าวว่า “เผาดินมันก็มีควัน มีขี้เถ้า มันก็ ต้องมีผลกระทบกะ ปะอันเป็นจะ ไปเดือคร้อนกันยะหยัง แต่มันก็ปะใจควันตึงวัน มันก็ควัน 4 – 5 วันที่เฮาเผาอะอันนะ” (“การเผาอิฐมอญมันมีควัน มีขี้เถ้า มันก็ต้องส่งผลกระทบสิ ไม่อย่างนั้นเขาจะ เดือคร้อนกันทำไม แต่มันก็ไม่ได้เผาอิฐและมีควันทุกวัน ก็ควันแค่ 4 – 5 วันที่เราเผาแค่นั้นแหละ”) (สัมภาษณ์ ศรีลา, วันที่ 14 ธันวาคม 2554)

“ก่ฮู้ว่าเป็นเดือคร้อน ก่อมันตึงขี้เถ้า ตึงควัน แต่จะหือเฮาแก้ไขหยังได เฮายะกันมา จะอี่แล้ว แต่ถ้าเป็นจะแก้ไขเฮาก่อจะร่วมมือด้วย” (“ก็ทราบว่าเขาบ้านเดือคร้อน เพราะมีทั้งขี้เถ้า และควัน แต่จะให้เราแก้ไขอย่างไร เราทำกันมาแบบนี้แล้ว แต่ถ้ามีแนวทางแก้ไขเราก็จะให้ความ ร่วมมือด้วย”) (สัมภาษณ์ ดวงคำ, วันที่ 15 ธันวาคม 2554)

“ชะก่านกลางแดด กลางจีเปอะ เฮกั๋นึ่งผ้าดีปะได้ตะ มันฮ้อนถ้าใส่หลายๆจันนะ กั๋นึ่ง เตี่ยวยาว เสี่ยวยาว ใส่หมวก เทียบ มันก็ช่วยได้พอง แต่กั๋นึ่งโดนแดด จีเต้า ควันนี้ปะต้องฮ้อนนะ โคน ตังวัน แต่เฮกั๋นึ่งได้เป็นหยัง” (“ทำงานกลางแดด กลางโคลน เรากั๋นึ่งสวมเสื้อผ้าดีๆ ไม่ได้หрок มัน ร้อนถ้าสวมหลายๆชั้น ก็แค่สวมกางเกงขายาว เสื้อแขนยาว สวมหมวก มันก็พอจะช่วยได้บ้าง แต่ ยังไงก็ต้องโดนแดด จีเต้า ควัน ไม่ต้องไปพุดหрок โคนทุกวัน แต่เรากั๋นึ่งไม่เจ็บป่วยอะไร”) (สัมภาษณ์ บุญรอด, วันที่ 14 ธันวาคม 2554)

3. ผลกระทบจากการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพด้านจิตใจ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่กล่าวถึงผลกระทบจากการผลิตอิฐมอญที่มีต่อ สุขภาพด้านจิตใจ พบว่ากลุ่มตัวอย่างรู้สึกกลัวว่าจะมีฝุ่นละอองปะปนกับอากาศในปริมาณที่สูง ซึ่ง อาจจะเป็นอันตรายต่อคนในชุมชนได้ ซึ่งเป็นสาเหตุก่อให้เกิดความหงุดหงิด รำคาญใจ และต้องทำ ความสะอาดบ้านบ่อย รวมถึงยังรู้สึกไม่พอใจที่ไม่มีการควบคุมหรือมาตรการใดๆเกี่ยวกับการผลิต อิฐมอญจากหน่วยงานต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังที่กลุ่มตัวอย่างรายหนึ่งกล่าวว่า “จีฝุ่นมันนั กหายใจปอปะม่วน คนเฒ่าคนแก่ก้อจ่มว่าหายใจฝืด มันบะคิดต่อร่างกายเฮา แหมอย่างน้ำต้องกวาด บ้าน เพียวบ้านตลอด ปอปะเป็นอันชะอะหยัง ฝีก่อปะเข้ามาแก้ไขเลย อย่างน้อยก้ออยากหื้อจีฝุ่น มันลดลงพองก้อยังดี” (“ฝุ่นละอองในอากาศค่อนข้างเยอะ หายใจไม่สะดวก ผู้สูงอายุก็มักบ่นว่า หายใจติดขัด มันส่งผลเสียต่อร่างกายของเราเอง อีกอย่างน้ำต้องทำความสะอาดบ้านบ่อยๆ จนไม่ เป็นอันทำอะไร หน่วยงานไหนก็ไม่เข้ามาแก้ไขเลย อย่างน้อยให้ฝุ่นละอองลดลงบ้างก็ยังดี”) (สัมภาษณ์ สมเพชร, วันที่ 17 ธันวาคม 2554)

จากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่พบว่า “ส่วนใหญ่มีความรู้สึกกลัวในเรื่องของฝุ่น ละอองและเขม่าควัน ซึ่งเป็นอันตรายต่อคนในชุมชน โดยเฉพาะเด็กและผู้สูงอายุที่อยู่ใกล้กับ สถานที่ผลิตอิฐมอญ เพราะในหมู่บ้านข้างทองยังมีที่พักอาศัยของประชาชนเป็นจำนวนมากที่ตั้งอยู่ ใกล้กับเตาเผาอิฐมอญ ดังที่กลุ่มตัวอย่างกล่าวว่า “ปี่ก้อกลัวเรื่องจีฝุ่น จีเต้า มันปลิวเข้ามาในบ้านตัง วัน บ้านเฮาอยู่ใกล้เตาดินตวย จะหื้อปี่ย้ายบ้านก้อยากเนอะ ปื่อแม่เฮาก้ออยู่เน่หมด ลูกปี่ก้อหน้อยอยู่ กลัวลูกหายใจเอาจีฝุ่นเข้าไปแล้วเป็นโรคอะหยัง” (“พีกั๋นึ่งกลัวเรื่องฝุ่นละออง และจีเต้า เพราะมันปลิว เข้ามาในบ้านทุกวัน บ้านเราอยู่ใกล้เตาเผาอิฐมอญด้วย จะให้ย้ายบ้านก็ยาก พ่อแม่เราก้ออยู่ที่นี้กัน

หมด ลูกของพี่ก็ยังเล็กอยู่ กลัวลูกหายใจเอาฝุ่นละอองเข้าไปแล้วจะก่อให้เกิดโรคได้”) (สัมภาษณ์ จิรนนท์, วันที่ 17 ธันวาคม 2554)

อีกทั้งการผลิตอูฐมอญยังเป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความวิตกในเรื่องของภาวะโลกร้อนอีกด้วย เพราะในหมู่บ้านมีเตาเผาอูฐประมาณ 40 – 50 เตา ซึ่งในช่วงที่เผาอูฐพื้นที่บริเวณนั้นจะมีความร้อนและอุณหภูมิที่ค่อนข้างสูง ซึ่งทำให้ต้นไม้ที่อยู่ใกล้ๆกันนั้นต้องล้มตายลง จึงส่งผลกระทบต่อสภาพทางธรรมชาติ ดังนั้นจึงอยากให้มีการแก้ไขหรือจัดการในเรื่องของเตาเผาให้มีความเหมาะสมมากกว่านี้ ดังที่กล่าวว่า “มันเป็นสาเหตุของภาวะโลกร้อนอย่างหนึ่งนะ ผมเพิ่งย้ายมาอยู่ที่นี่ประมาณ 2 ปี ปลูกต้นไม้อะไรก็ไม่ค่อยขึ้น ดินมันคงร้อน บ้านผมอยู่ตรงข้ามกับเตาเผาด้วยใจเลยปลูกอะไรก็ไม่ค่อยได้ ผมเลยมองว่าอยากให้มีการจัดการเผาให้ดีกว่านี้ อาจจะเป็นเตาแบบที่แยกพืชสวนโลกก็ได้ ความร้อนมันจะอยู่แค่บริเวณเตา ไม่กระจายไปมากเท่าเตาแบบนี้ละ” (สัมภาษณ์ ประเทือง, วันที่ 14 ธันวาคม 2554)

ด้านผู้ประกอบการก็มีความคิดเห็นว่าทั้งตนเองและครอบครัวต่างก็วิตกกังวลในเรื่องของฝุ่นละอองและเขม่าควันที่จะไปรบกวนชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียง แต่ก็ไม่รู้จะแก้ไขอย่างไร เพราะมันเป็นอาชีพที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมานาน ดังที่ผู้ประกอบการรายหนึ่งกล่าวว่า “สู้ครับว่าเป็นปะม่วน เสาก่อนปะใจม่วนครับดีใจี้เค้า จี้ฝุ่นไปรบกวนเป็น แต่ก่อนปะสู้จะยะจะไค มันตึงเป็นตึงเฮาตะ อุ้ยยาก เสาก่อนะมาเมินแล้ว จะหื้อเฮาไปทำอย่างอื่นมันก่อนะสู้จะไปตางไคดี” (“ทราบครับว่าชาวบ้านไม่ค่อยสบายใจ เรายกเช่นกันครับที่จี้เค้าและฝุ่นละอองไปรบกวนชาวบ้าน แต่เราก็ไม่รู้จะทำอย่างไรดี ทั้งใจเขาใจเรานะ พุดยาก เรายกทำมานานแล้ว จะให้ไปทำอย่างอื่นก็ไม่รู้จะไปทำอะไรที่ไหนดี”) (สัมภาษณ์ มานิตย์, วันที่ 15 ธันวาคม 2554)

รวมทั้งยังยอมรับว่าการเผาอูฐเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดภาวะ โลกร้อนและภาวะฝุ่นละอองปกคลุมเมืองเชียงใหม่ขึ้น แต่ ณ เวลานี้ไม่ทราบว่าจะแก้ไข หรือจัดการอย่างไรดี ซึ่งหากได้รับการแก้ไข หรือจัดการ ทางผู้ผลิตเองก็พร้อมจะดำเนินการ เพราะเชื่อว่าทุกคนก็ต้องการทางออกที่เหมาะสมเช่นเดียวกัน ดังที่กล่าวว่า “มันก่อนฮ้อนแต่เนอะ ฝุ่นก่อนลอยขึ้นไปน้กแต่ อันนี้ตึงยอมฮับ แต่เฮายังปะสู้ว่าจะยะจะไค ถ้าเป็นเข้ามาฮื้อเฮา จ่วยกันแก้ไขป้าก่อนก็คิดว่าหมู่บ้านดินเฮาตึงร่วมมือ เสาอยากหื้อมันดีขึ้น แต่ก่อนต้องหันใจเฮาด้วย ปะใจเข้ามาบอกว่าจะหื้อเฮาเลิกปั้น ละเฮา

จะกินหยัง” (“มันก็ร้อนจริงๆนะ ฟุ่นละอองก็ลอยขึ้นในชั้นบรรยากาศจริงๆ ส่วนนี้เรายอมรับ แต่เรายังไม่ทราบว่าทำยังไง ถ้ามีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาคุยกับเรา ช่วยกันแก้ไข ป้าคิดว่ากลุ่มผู้ประกอบการเองก็จะให้ความร่วมมือ เราอยากให้มันดีขึ้น แต่ก็ต้องเห็นใจเราด้วย ไม่ใช่เข้ามาก็บอกให้เราเลิกปั่นอัฐมอญ แล้วเราจะกินอะไร”) (สัมภาษณ์ คำหล้า, วันที่ 17 ธันวาคม 2554)

4. ผลกระทบจากการผลิตอัฐมอญที่มีต่อสุขภาพด้านสังคม

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่กล่าวถึงผลกระทบจากการผลิตอัฐมอญที่มีต่อสุขภาพด้านสังคม พบว่าการผลิตอัฐมอญก่อให้เกิดความขัดแย้งในหมู่บ้านระหว่างกลุ่มผู้ประกอบการและชาวบ้านบางกลุ่ม เพราะไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือในเรื่องที่ได้รับความเดือดร้อนที่เกิดจากการผลิตอัฐมอญจากผู้ประกอบการหรือหน่วยงานใดๆหลังจากที่ร้องทุกข์ไปแล้ว ดังที่กลุ่มตัวอย่างรายหนึ่งกล่าวว่า “ผมแจ้งเรื่องไปที่เทศบาลหลายครั้งแล้ว แต่ยังไม่มีการแก้ไขอะไรที่เห็นเป็นชิ้นเป็นอัน ฟุ่น และจี๊ดก็ยังคงปลิวขึ้นไปในอากาศเยอะเหมือนเดิม มันค่อนข้างส่งผลเสียต่อการใช้ชีวิตในหมู่บ้าน ผมเคยขอร้องให้ทางกลุ่มผู้ปั่นอัฐมอญหาแนวทางแก้ไขปัญหา แต่ก็เงียบหายไป ผมคิดว่าอาจเป็นเพราะไม่มีแรงกระตุ้น หรือขาดความสำนึกต่อส่วนรวมนะ” (สัมภาษณ์ พิรุณ, วันที่ 15 ธันวาคม 2554)

อีกทั้งในมุมมองของผู้นำชุมชน กล่าวว่าหากให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ร่วมวางแผน ร่วมกำหนดนโยบาย และร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการผลกระทบจากการผลิตอัฐมอญ จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการกับชาวบ้านดีขึ้น รวมทั้งผู้ประกอบการผลิตอัฐมอญและภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมอบเงิน เพื่อใช้เป็นทุนในการดูแลสุขภาพให้กับชาวบ้านในหมู่บ้านที่ได้รับความเดือดร้อนจากเหตุรำคาญ ดังเช่นที่กล่าวว่า “การแก้ไขปัญหานี้หากให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมมันก็จะเดินหน้าต่อไปได้ อาจจะเป็นร่วมวางแผน หรือร่วมตัดสินใจว่าเราจะจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างไร เพราะทุกวันนี้หมู่บ้านเราแบ่งออกเป็นหลายกลุ่มเนื่องมาจากผลกระทบจากการเผาอัฐ ที่ฟุ่นละออง จี๊ดแล้ว หรือควันจากแกลบไปทำให้เกิดความรำคาญ หรือมีผลต่อสุขภาพ ผมมองว่าถ้ากลุ่มผู้ปั่นอัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมมือกันความขัดแย้งก็จะลดลง หรือหมดไปเลย ซึ่งอาจจะเป็นการดูแลสุขภาพเบื้องต้น หรือการจัดหาทีมอาสาสมัครดูแลสุขภาพแก่คนในพื้นที่” (สัมภาษณ์ ผู้ใหญ่บ้านวนารักษ์, วันที่ 13 ธันวาคม 2554)

จากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ที่มีความคิดเห็นว่า การผลิตอิฐมอญทำรายได้ที่ค่อนข้างดีให้แก่ผู้ผลิต ดังนั้นผู้ผลิตควรมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่านี้ โดยเฉพาะในด้านของการดูแล สุขภาพของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ส่งผลให้เกิดความกระทบกระทั่งกันมาหลายครั้งแล้ว จึงอยากให้หลายๆฝ่าย และตัวผู้ประกอบการเองใส่ใจกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในชุมชนด้วย เพราะชาวบ้านยังคงต้องอยู่อาศัยในชุมชนนี้ต่อไป จึงไม่อยากให้มีปัญหาในการดำเนินชีวิตในทุกๆด้าน ดังที่กล่าวว่า “ป็นดินที่บะเคียวขายได้มันก็ดี เป็นน้ำจะแบ่งหื้อหมู่บ้านฟ่อง เอามาขอมกันจ่วยเหลือป็น้องเฮาที่เจ็บเป็นเพราะชีฝุ่น ชีเต้าที่เขาเผาดิน น้าว่ามันน่าจะดินะ เฮาก่อบะต้องเอนักก่อได้ แต่มันน่าจะหื้อหลายๆอย่างมันดีขึ้น ป็น้องเฮากับคนมาอยู่ใหม่จะได้บะต้องผัดกัน บะอยากหื้อฟ่องร้องเรียนกันแนม ก่ออยากหื้อเป็นลองผ่อตรงนี้ด้วย เพราะสุขภาพมันเป็นเรื่องใหญ่ เจ็บเป็นมากมันก่อเสียหลายๆอย่างดิงเวลาทำงาน ดิงสตางค์” (“อาชีพผลิตอิฐมอญปัจจุบันรายได้ค่อนข้างดี ทางผู้ประกอบการน่าจะแบ่งให้แก่หมู่บ้านบ้าง เอามารวมกันช่วยเหลือชาวบ้านที่ต้องเจ็บป่วยเพราะฝุ่นละออง หรือชีเต้าที่มาจากการเผาอิฐมอญ น้าว่ามันน่าจะดินะ เราก็ไม่ต้องเก็บเงินจากเขาเยอะมากก็ได้ แต่มันน่าจะทำให้หลายๆอย่างมันดีขึ้น ชาวบ้านกับกลุ่มผู้ที่มาอยู่อาศัยใหม่จะได้ไม่ต้องมีเรื่องบาดหมางกัน ไม่อยากให้มีเรื่องฟ่องร้องหรือร้องเรียนกันอีก ก่ออยากให้กลุ่มผู้ประกอบการลองมองตรงนี้ด้วย เพราะสุขภาพมันเป็นเรื่องใหญ่ หากเจ็บป่วยก็ต้องเสียหลายๆอย่าง ทั้งเวลาทำงาน และเงินในการรักษา”) (สัมภาษณ์ ศิริลักษณ์, วันที่ 16 ธันวาคม 2554)

ในส่วนของผู้ประกอบการผลิตอิฐมอญมองว่า การทำอิฐมอญนั้นมีรายได้ดีกว่าการไปรับจ้างหรือเป็นลูกจ้างในบางบริษัท แต่ก็เหนื่อยมากเช่นเดียวกัน ดังที่ผู้ประกอบการรายหนึ่งกล่าวว่า “ป็นดินนี้มันรายได้ดีกว่าไปฮับจ้างเป็น อ้ายเกบไปเป็นลูกจ้างอู่รถได้เดือนละ 7,000 ความฮู้เฮาก่อน้อย มาป็นดินนี้หักลบแล้วได้เดือนหมื่นปาย มันก็ดีกว่า แต่มันก็อดเหนื่อย อย่างว่าเนื้อเฮาบะต้องไปเป็นลูกน้องไผ เฮาจะนั๊กก่อได้นัก มันขึ้นอยู่กับความหมั่นของเฮา” (“การประกอบอาชีพผลิตอิฐมอญมีรายได้ดีกว่าการไปรับจ้าง ที่เคยไปเป็นลูกจ้างในอู่ซ่อมรถ ได้รับเงินเดือนเดือนละ 7,000 บาท ความรู้เราก็น้อย พอมาป็นอิฐมอญแล้วหักลบต้นทุนก็เหลือเดือนละประมาณหนึ่งหมื่นกว่าบาท มันดีกว่า แต่เรวาก็ต้องทนเหนื่อยหน่อย คิดตรงที่เราไม่ต้องไปเป็นลูกน้องใคร เราทำเยอะก็ได้เยอะ มันขึ้นอยู่กับความขยันของเราเอง”) (สัมภาษณ์ อนุพงษ์, วันที่ 15 ธันวาคม 2554)

อีกทั้งผู้ประกอบการมองว่าการทำงานท่ามกลางฝุ่นละอองและควันในช่วงที่เผาอิฐซึ่งอาจส่งผลเสียต่อสุขภาพได้ และในเรื่องที่มีปัญหากับประชาชนบางกลุ่มนั้น ทางผู้ประกอบการเองก็ไม่ได้นั่งนอนใจ อันจะเห็นได้จากการประสานเข้าไปขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อเป็นสื่อกลางในการแก้ไขปัญหา แต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะยังคงมีการฟ้องร้องกันเกิดขึ้น ซึ่งทางกลุ่มผู้ผลิตอยากให้มีการหันหน้ามาคุยกันในทุกๆ ฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งเทศบาล สถานีอนามัย สำนักงานสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจจะเป็นแบบประนีประนอมกัน หรือการออกกฎหมายเฉพาะ เพื่อควบคุมดูแล เพราะตอนนี้ปัญหายังคงไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกวิธี ดังเช่นที่กล่าวว่า “เผาดินเขาก็ต้องเจอจี้เต้า เจอควัน มันตึงปะตึงต่อตัวเขา แต่มันต้องมีการป้องกันตัวเก่าด้วย ละดีเป็นเคือครื้อนกันเขาก็บะใจอยู่บะคาย เขาก่อไปขอหื้อตางเทศบาลมาจ๊วยอู้กับเป็น ลำพังกาหมุ่เฮาคความฮู้บะมี เป็นก่อบะอยากอู้กับเฮา แต่พอเทศบาลไปอู้ เป็นก่อหาว่าเทศบาลเข้าข้างเฮาแหม เขาก่อหันใจเป็นนะ แต่ก่ออยากหื้อเป็นหันใจเฮาด้วย ครอบคร้วเฮาก่อต้องกินต้องใจ บะได้กินเดือนเดือนเงินดาวเหมือนเป็น อยากหื้อมาอู้กันดิๆ บะใจอะหยังๆ ก่อไปฟ้องร้องๆ เทศบาล อนามัย หมอเป็นก่อดี ดังศาลากลางเป็นก่อมาสอบถามบ่อย ว่าอยากหื้อยะหยังไค ลุงก่อตึงว่าหื้อเป็นมาอู้กับหมุ่เฮา มาจ๊วยกันแก้ไขปัญหา ออกกฎที่ใช้กับหมุ่บ้านเฮา ที่ใช้กับคนป็นดินก่อได้ มันดิกว่าไปฟ้องร้องหื้อคนป็นดินเลิกยะ เพราะมันเป็นไปบะได้ นอกจากเป็นจะจ่ายเงินหื้อเฮากินเป็นเดือนๆ หรือเสาะก้านหื้อเฮาชะ ได้สคงค์เต้าที่เฮาเกบได้ เขาก่อต้องกินต้องใช้เหมือนกัน” (“การเผาอิฐมอญก็ต้องเจอทั้งจี้เต้า และควัน มันก็ไม่ดีต่อตัวเรา แต่ก็ต้องมีการป้องกันตนเองในเบื้องต้นด้วย แล้วเรื่องที่มีผู้เคือครื้อน เราก็ไม่ได้นั่งนอนใจ เราก็ไปขอทางเทศบาลมาช่วยพูดกับเขาแล้ว ลำพังเฉพาะพวกเราก็ไม่มีความรู้ เขาก็ไม่ยอมคุยกับเรา แต่พอทางเทศบาลไปพูดคุย เขาก็คิดว่าทางเทศบาลเข้าข้างกลุ่มผู้ประกอบการ เราก็เห็นใจเขาชะ แต่ก็อยากให้มีมาพูดคุยกันดิๆ ไม่ใช่ไปฟ้องร้องอย่างเดียว ทางเทศบาล สถานีอนามัย คุณหมอก็ช่วยเหลือเราดิ ทางศาลากลาง (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่) ก็เข้ามาสอบถามบ่อยๆ ว่าอยากให้มีการแก้ไขอย่างไร ลุงก็บอกทุกครั้งว่าให้เขามาคุยกับพวกเรา มาช่วยกันแก้ไขปัญหา ออกกฎที่ใช้เฉพาะหมุ่บ้านเรา หรือเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการก็ได้ มันดิกว่าไปฟ้องร้องให้กลุ่มผู้ป็นอิฐมอญเลิกประกอบอาชีพนี้ เพราะมันเป็นไปไม่ได้ นอกจากจะจ่ายเงินเดือนให้เรา หรือหาอาชีพใหม่ให้เราทำ โดยได้รับเงินเดือนเท่ากับรายได้ที่เราเคยได้จากการป็นอิฐมอญ ทุกวันนี้เราก็ต้องกินต้องใช้

เหมือนกัน”) (สัมภาษณ์ อุ่นเรือน, ประธานกลุ่มผู้ประกอบการผลิตอิฐมอญบ้านช่างทอง, วันที่ 16 ธันวาคม 2554)

ส่วนที่ 3 กระบวนการจัดการผลกระทบของการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพของประชาชน

การจัดการผลกระทบของการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพในหมู่บ้านช่างทอง ตำบลสุเทพ ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา จะมีการจัดการที่มาจากส่วนกลาง คือจากเทศบาลตำบลสุเทพ และสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่เป็นผู้กำหนดแผนงานและวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมวางแผนการดำเนินงานค่อนข้างน้อย ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการจัดการผลกระทบของการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพของประชาชนยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะขาดการทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการผลิตอิฐมอญ (จากการสัมภาษณ์ทันตแพทย์หญิงวรรณศรี แก้วปินดา เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2554 กล่าวว่า “ที่ผ่านมาหมอมองว่าชาวบ้านยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง มันมาจากหน่วยงานอื่นมากกว่า ไม่ว่าจะเป็นจากเทศบาลเอง หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ปัญหามันเลยแก้ไขไม่ได้สักที เพราะมันไม่ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการ ผลสุดท้ายการแก้ไขก็ไม่ต่อเนื่องและไม่ยั่งยืน”) ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงได้ส่งเสริมกระบวนการจัดการผลกระทบของการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพของประชาชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่จากเทศบาลตำบลสุเทพ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งประชาชนในพื้นที่และกลุ่มผู้ประกอบการ เพื่อร่วมกันวางแผนการจัดการปัญหาอย่างยั่งยืนต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนของ ชอป เข้มกลัด และโกวิทย์ พวงงาม (2547) ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมชุมชน (ระยะก่อนทำวิจัย)
2. การทำความเข้าใจปัญหา (ระยะของการทำวิจัย)
3. การตัดสินใจร่วมกัน (ระยะของการจัดทำแผน)
4. การนำไปปฏิบัติ (ระยะการนำแผนไปปฏิบัติ)
5. การติดตามผล (ระยะติดตามผลการปฏิบัติงาน)

ซึ่งผลการดำเนินงานทั้ง 5 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

1. การเตรียมชุมชน (ระยะก่อนทำวิจัย)

ในการวิจัยครั้งนี้ ขั้นแรกผู้วิจัยได้ทำการประชุมชี้แจงโครงการแก่ประชาชนในชุมชน โดยเข้าพบกลุ่มผู้นำชุมชนในหมู่ที่ 7 บ้านช่างทอง ซึ่งได้มีการนัดหมายและมีการรวมกลุ่มกันในวันที่ 9 ธันวาคม 2554 เวลา 13.00 น. ณ ศาลาอเนกประสงค์ช่างทอง โดยมีผู้เข้าร่วมได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข สมาชิกสภาเทศบาลในพื้นที่รับผิดชอบหมู่บ้านช่างทอง ประธานชุมชนทั้ง 3 ชุมชน และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งทุกกลุ่มได้ให้ความร่วมมือในการศึกษาครั้งนี้อย่างดี ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยมีพื้นเพอยู่ในหมู่บ้านช่างทองจึงรู้จักและค่อนข้างคุ้นเคยกับกลุ่มผู้นำชุมชน อีกทั้งปัญหาเรื่องการจัดการผลกระทบของผลิตอัฐมอญในช่วงที่ผ่านมาทางเทศบาลตำบลสุเทพและสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 ได้เข้ามาเป็นผู้จัดการปัญหานี้เพียงฝ่ายเดียว โดยไม่ได้รับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มชาวบ้านหรือผู้ประกอบการเลย จึงส่งผลให้การจัดการปัญหาไม่ยั่งยืน และไม่ได้รับความร่วมมือจากทั้งชาวบ้านและผู้ประกอบการ

2. การทำความเข้าใจปัญหา (ระยะของการทำวิจัย)

ในขั้นตอนของการทำความเข้าใจปัญหา ผู้วิจัยได้เริ่มทำการวิเคราะห์บริบทของปัญหาดังแต่เริ่มเข้าชุมชน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับผลกระทบของการผลิตอัฐมอญที่มีต่อสุขภาพของประชาชนด้านร่างกาย, ด้านจิตใจ และด้านสังคม โดยจากการศึกษาพบว่าผลกระทบด้านสุขภาพร่างกายส่วนใหญ่จะเป็นผลกระทบที่เกิดจากเชื้อรา ควัน และฝุ่นละอองขนาดเล็กในอากาศ ดังที่กลุ่มตัวอย่าง กล่าวว่า

“เป็นกะยะมาเมินละเนอะ ปั้นดินนะ จะไปบอกหือเป็นหย่างก่อปะได้ ตัวเฮาก่อเหม็นควัน แต่ก่อปะได้ป้องกันยัง สักก้ามั่นก่อชินไปเหีย” (“อาชีพปั้นอัฐมอญ ชาวบ้านก็ทำกันมานานแล้ว จะไปบอกให้เขาหยุดทำก็ไม่ได้ จริงๆเราก็อิ่มกันวัน แต่ก็ไม่ได้อะไรป้องกัน เพราะสักพักมันก็จะชินไปเอง”) (สัมภาษณ์ สุรีย์, วันที่ 12 ธันวาคม 2554)

“เป็นกันนักกะหมู่บ้านเฮา ตาแดงพ่อง จีฝุ่นเข้าตาพ่อง หอบหืดแหม ตัวป้าก่ยังเป็น ก่อได้แต่กินยา” (“เป็นกันเขอะในหมู่บ้านช่างทอง ทั้งตาแดง ผงฝุ่นเข้าตา โรคหอบหืด อย่างตัวป้าก็ เป็น ก่ได้แต่ทานยา”) (สัมภาษณ์ บุญศรี, วันที่ 12 ธันวาคม 2554)

“จริงๆอยากหื้อเป็นแก้ไชนะ เพราะลูกสาวลุงนอนแทบจะปะได้ช่วงที่เป็นผาติน มันเหม็นเจ็บหัว แหมอย่างบ้านเฮาก่ออยู่คิดที่เป็นยะตวย มันก่อเลขฮู้ยากนะตะ ป็น้องกัน” (“จริงๆอยากให้การแก้ไขปัญห เพราะในช่วงที่มีการผาธิฐมอญ ลูกสาวแทบจะไม่ได้นอนเลย เหม็นควัน ปวดหัว แต่อีกอย่างเราก่ออยู่ใกล้กับสถานที่ผาธิฐมอญด้วย มันเลขพูดยาก เพราะเป็นพี่น้องกัน”) (สัมภาษณ์ ลา, วันที่ 13 ธันวาคม 2554)

“ถ้ามีการผาธิฐนะ ผมจะไม่ซื้อผ่านเลย แสบตามาก หายใจขัดๆ ไม่เห็นมีการแก้ไขจริงๆจังๆสักที” (สัมภาษณ์ ชีรพงษ์, วันที่ 12 ธันวาคม 2554)

“ตอนจกดินออกจากเตาเนี่ยต้องใส่ผ้าคลุมหน้านะ อันนี้เฮาหายใจปะได้เลย ตัวอวใส่ประมาณ 3 ชั้น มันตึงจีเต้า ควัน มีกู้อย่าง แต่ทำหยังไคได้นะ มันเป็นอาชีพเฮา ก่อฮู้ว่าเป็นเคือคร้อนนะ แต่เฮาก่อต้องทำมาหากิน” (“หากช่วงเอาธิฐมอญออกจากเตาผา ต้องใส่ผ้าคลุมหน้าให้มิดชิด ไม่อย่างนั้นจะหายใจไม่ได้เลย อาใส่ประมาณ 3 ชั้น เพราะมันตึงจีเต้า ควัน มีทุกอย่าง แต่จะทำยังงิได้ มันเป็นอาชีพ จริงๆก็ทราบว่ชาวบ้านเคือคร้อน แต่เราก็ก่อต้องทำมาหากิน”) (สัมภาษณ์ ถวิล, วันที่ 13 ธันวาคม 2554)

จากการศึกษาผลกระทบของการผลิตธิฐมอญที่มีต่อสุขภาพด้านจิตใจ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่ การผลิตธิฐมอญมีขั้นตอนที่ส่งผลกระทบอย่างมากคือ ในช่วงของการผาธิฐ เพราะมักจะก่อให้เกิดความรำคาญ ดังที่กลุ่มตัวอย่างกล่าวว่า

“ถ้าเป็นผาพร้อมๆกันนะ ป้าตึงปิดประตู หน้าต่างหมด ฝุ่นมันนั กวาดวันค้ำก่บะหมด มันมาติ๊กๆ” (“ถ้ามีการผาธิฐมอญพร้อมๆกันหลายๆเตา ป้าจะปิดประตูและหน้าต่างทุกบาน เพราะฝุ่นละอองเขอะ กวาดบ้านทั้งวันก็ยังไม่หมด มันปลิวมาเรื่อยๆ”) (สัมภาษณ์ บุญมี, วันที่ 13 ธันวาคม 2554)

“ต้นไม้บ้านลุงตายหมด มันตึงควัน ตึงจีฝุ่น พื้นดินมันก่อฮ้อน มันบะไกลจากที่เขาผาไง ผาเดื่อนี้เมินนะ 6 – 7 วัน บางต้นลุงซื้อมาแปง เอามาปลูก เอื้อ คายไปเหิบ บางเตือลูงก่อรำคาญ

นะ” (“ต้นไม้ที่บ้านของลุงตายหมด เพราะมีทั้งคว้น ฝุ่นละออง อีกอย่างพื้นดินก็ร้อน เพราะอยู่ไม่ไกลจากเตาเผา ซึ่งการเผาอิฐมอญครั้งหนึ่งใช้ระยะเวลาานประมาณ 6 – 7 วัน ต้นไม้บางต้นก็ชี้อมาแพง พอเอามาปลูกก็ตาย บางทีลุงก็รำคาญเหมือนกันนะ”) (สัมภาษณ์ บุญเลื่อน, วันที่ 14 ธันวาคม 2554)

“เส้นคันคลองหน้อยนี่นะ ถ้าเผาพร้อมๆกันนี่เหมือนอยู่ในเตาอบเลยเน้อ มันฮ้อน เป้งโลกฮ้ามันฮ้อนขึ้นตึงวันๆเนอะ (หัวเราะ)” (“ถนนสายคันคลองที่มีการผลิตอิฐมอญ ถ้ามีการเผาอิฐพร้อมๆกันจะเหมือนอยู่ในเตาอบเลยนะ มันร้อน ถึงว่าโลกของเรามันร้อนขึ้นทุกวันๆ”) (สัมภาษณ์ ณัฐนิชา, วันที่ 14 ธันวาคม 2554)

“ฝุ่นมันค่อนข้างเยอะ น้ำฝนที่รองไว้ก็ใช้แทบไม่ได้เลยอะ มันเหมือนมีฝุ่น มีตะกอนปะปนอยู่เลยไม่กล้าเอาไปดื่มกิน เมื่อก่อนยังไม่ขนาดนี้เลยนะอะ” (สัมภาษณ์ พิไลลักษณ์, วันที่ 14 ธันวาคม 2554)

จากการศึกษาผลกระทบของการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพด้านสังคม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่า การผลิตอิฐมอญส่งผลให้เกิดการทะเลาะวิวาท บาดหมางกันได้ เพราะในช่วงที่ผ่านมา มีการฟ้องร้องกันเกิดขึ้นหลายครั้ง แต่ยังไม่ได้รับการแก้ไขที่ถูกต้อง ดังที่กลุ่มตัวอย่างกล่าวว่า

“ฟ้องทางเทศบาลก็แล้ว ทางสิ่งแวดล้อมก็แล้ว มาดู มาถาม แต่ก็ไม่เห็นการแก้ไขอะไรเลย ปัญหาที่ยังมีเหมือนเดิม ผมไม่ได้ต้องการให้เกิดปัญหาใหญ่โตนะ แต่อยากให้ทุกฝ่ายหันหน้ามาคุยกัน หาแนวทางแก้ปัญหาร่วมกัน จะได้อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันได้ ปัญหามันมีจริงๆ เดือดร้อนจริงๆ ไม่อย่างนั้นผมคงไม่ทำแบบนี้หรอก” (สัมภาษณ์ พิรุณ, วันที่ 15 ธันวาคม 2554)

“ได้ยื่นเป็นฟ้อง เขาก่อเอนคู่น้องเฮานะ จะหื้อเขาเลิกยะละเขาจะกินหยัง บางคนก่อใหญ่ มากับปั้นดิน ส่งลูกส่งหลานเขียนจบได้ก่อฮ้อนปั้นดิน” (“ได้ยื่นเขาฟ้อง เราก็ส่งสารญาติพี่น้องเรานะ จะให้เขาเลิกอาชีพนี้แล้วเขาจะทำอะไรกิน บางคนก็โตมาได้กับการปั้นอิฐมอญนี้แหละ ส่งลูกหลานเรียนจนจบก็เพราะอิฐมอญเหมือนกัน”) (สัมภาษณ์ ทัศนิกา, วันที่ 15 ธันวาคม 2554)

“บางคนเป็นบะเข้าใจเฮา หว่าเฮาไปไปฟ้องเทศบาล ว่าหื้อเฮาว่าใหญ่มาที่ฮ้อนดินที่เนี้ย ก็ตอนนี้นั้นยะหื้อสุขภาพเฮาแย่ง ลุงหมื่นคว้นขนาด จีฝุ่นก็เข้ามาในบ้านนัก หายใจบะม่วน” (“บางคนเขาไม่เข้าใจเรา คิดว่าเราไปฟ้องทางเทศบาล บอกว่าเราโตมาได้ก็เพราะอิฐมอญ แต่จริงๆ

ตอนนี้มันทำให้สุขภาพเราแย่ลง ลุง همینคว้นมาก ผุ่นก็เข้ามาในบ้านเยอะ หายใจไม่สะดวก”) (สัมภาษณ์ พันธุ์, วันที่ 14 ธันวาคม 2554)

“เป็นก็ไปฟ้องกันครับ ส่วนใหญ่จะเป็นหมู่ที่เป็นมาอยู่ใหม่ จริงๆผมคิดว่าน่าจะแจ้งหือเป็นสูก่อนครับว่าบ้านเฮามันยะอาชีพนีมาตั้งแต่ตะกอน ป้อแม่ปี่น้องเฮาจะมาเเมน จะหือเป็นหยังมันก็ยาก นอกจากว่าทางเทศบาลจะเสาะอาชีพรองรับได้ แต่ก็ต้องผ่อควยเนื้อครับ เพราะปิ่นดินนี้มันรายได้ก้อดี บางคนส่งลูกเรียนจนจบปริญญาโทได้เลย หักลบต้นทุนแล้ว เดือนๆนึ่งก็น้อยอยู่ะครับ อยากหือทางเทศบาลละก้อหน่วยงานอื่นๆเข้ามาดูแล แก้ไขปัญหาตรงนี้ด้วย ผมบ่ะอยากหือปิ่นน้องบ้านเฮามาผิดใจกันครับ” (“เขาก้ไปฟ้องกันครับ ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ จริงๆผมคิดว่าน่าจะแจ้งให้เขารับทราบก่อนครับว่าหมู่บ้านช่างทองทำอาชีพนีมาตั้งแต่อดีต ป้อแม่ปิ่นน้องเราทำกันมานานแล้ว จะให้เขาเลิกทำมันก็ยาก นอกจากว่าทางเทศบาลเองจะหาอาชีพรองรับได้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ต้องมองด้วยนะครับ เพราะปิ่นอิฐมอญก็มีรายได้ดี บางรายส่งลูกเรียนจนจบปริญญาโทได้เลย หักลบต้นทุนแล้วต่อเดือนก็มีรายได้เยอะ อยากให้ทางเทศบาลและหน่วยงานอื่นเข้ามาดูแล แก้ไขปัญหาตรงนี้ด้วย ผมไม่ อยากให้ปิ่นน้องในหมู่บ้านของเราต้องมีเรื่องบาดหมางกันครับ”) (สัมภาษณ์ ณรงค์ศักดิ์, วันที่ 17 ธันวาคม 2554)

โดยสรุป ขั้นตอนการความเข้าใจปัญหา พบว่าผลกระทบของการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพของประชาชนทั้งทางด้านร่างกาย, ด้านจิตใจ และด้านสังคม ส่วนใหญ่เกิดขึ้นมาจากขั้นตอนการเผาอิฐมอญ ซึ่งจะก่อให้เกิดควัน ผุ่นละอองขนาดเล็ก และขี้เถ้า สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจอย่างมากต่อผู้ที่อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียง อีกทั้งยังก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านสังคม โดยที่ชาวบ้านบางกลุ่มได้ดำเนินการฟ้องร้องกลุ่มผู้ประกอบการให้มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งสิ่งนี้เองมีผลต่อความสัมพันธ์และความแน่นแฟ้นของคนในสังคม โดยข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนนี้จะได้นำไปเป็นข้อมูลประกอบการจัดเวทีประชุมร่วมกันของทุกฝ่าย

3. การตัดสินใจร่วมกัน (ระยะของการจัดทำแผน)

ในขั้นตอนของการตัดสินใจร่วมกันผู้วิจัย ผู้ประกอบการผลิตอิฐมอญ จำนวน 41 คน อาสาสมัครสาธารณสุข เจ้าหน้าที่จากเทศบาลตำบลสุเทพ และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 คน ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่จำนวน 30 คน ได้มีการนัดหมายและมีการทำเวทีเพื่อหาแนวทางจัดการผลกระทบของการผลิตอิฐมอญต่อสุขภาพของประชาชนร่วมกัน ในวันที่ 24 ธันวาคม 2554 เวลา 13.00 น. ณ ศาลาเนกประสงค์วัดช่างทอง ซึ่งได้เชิญวิทยากรและคณะวิทยากรที่มีความรู้ ความชำนาญในเรื่องผลกระทบจากฝุ่นละอองและเขม่าควันจากการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพของประชาชน จากสถานีอนามัยตำบลสุเทพ มาร่วมในการจัดทำเวที โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์บริบทของชุมชนมาเป็นข้อมูลเบื้องต้น โดยผู้วิจัยและทีมวิทยากรได้กล่าวทักทาย แนะนำตัวและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดเวที จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมประชุม แนะนำตัวทีละคน ต่อจากนั้นผู้เข้าร่วมการจัดเวทีร่วมกันหาปัญหาและกำหนดปัญหา โดยการอภิปรายวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่เกิดจากการผลิตอิฐมอญในชุมชนบ้านช่างทองร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงปัญหาของชุมชนที่แท้จริง โดยมีทีมวิทยากรเป็นผู้นำ จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่ และหาข้อสรุปถึงสาเหตุของปัญหาได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการที่ยังไม่ต่อเนื่องส่งผลให้เกิดความไม่ยั่งยืนในการแก้ไขปัญหา
2. ผู้ประกอบการไม่ตื่นตัวที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำของหลายๆฝ่าย
3. ไม่มีกฎกติกาในการประกอบอาชีพผลิตอิฐมอญ ส่งผลให้เกิดความขัดแย้ง
4. ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องผลกระทบที่มีต่อสุขภาพดีพอ จึงไม่มีการดูแลหรือป้องกัน

หลังจากนั้นทีมวิทยากรได้จัดกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบจากฝุ่นละอองและเขม่าควันจากการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพ และมีการฉายวิดีโอเกี่ยวกับผลกระทบจากฝุ่นละอองที่มีต่อสุขภาพ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีความเข้าใจที่ถูกต้องถึงผลกระทบที่มีต่อสุขภาพ ซึ่งจากการสังเกตพบว่าผู้เข้าร่วมการจัดเวทีค่อนข้างมีความสนใจในเนื้อหาและสิ่งที่วิทยากรเตรียมมา โดยเฉพาะในช่วงของการฉายวิดีโอที่มีการบรรยายโดยใช้ภาษาท้องถิ่น อีกทั้งเนื้อเรื่องยังสอดคล้องกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในหมู่บ้านช่างทอง จึงทำให้เกิดความสนใจ ทั้งนี้อาจเพราะง่ายต่อความเข้าใจ

ต่อจากนั้นได้จัดกิจกรรมการกระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันในชุมชน โดยแบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม แล้วให้แต่ละกลุ่มทำการอภิปรายกลุ่มร่วมกัน โดยมีวิทยากรประจำกลุ่มเป็นผู้คอยสังเกตการณ์และให้คำแนะนำ ซึ่งจากการสังเกตส่วนใหญ่ผู้เข้าร่วมการจัดเวทีจะพูดคุยกันในเรื่องของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน และหาวิธีหรือทางออกที่เหมาะสมกับคนทุกกลุ่ม ดังที่มีผู้เข้าร่วมการจัดเวทีกล่าวว่า

“เสาก่อปะฮู้ว่าเป็นจะทำยังไคต่อไป แต่เสาก่อปะอยากหื้อมาผัดกัน เพราะเรื่องอย่างอื่นมันน่าจะมีทางออก” (“เราก็ก็น่าจะทำอย่างไรต่อไป แต่เราก็ก็น่าจะหื้อมาผัดกัน เพราะเรื่องแบบนี้มันน่าจะมีทางออก”) (สัมภาษณ์ สร้อย, วันที่ 24 ธันวาคม 2554)

“ถ้าหมู่เสากล้าฮู้ว่าอยากหื้อเป็นทำอะฮยัง เป็นก่อนน่าจะฟังเสานะ เสาก่อเหมือนป็น้องกันหมด” (“ถ้าพวกเรากล้าพูดว่าต้องการให้เขาทำอะไร เขาก็น่าจะฟังเรานะ เพราะเราก็ก็น่าจะเป็นเหมือนพี่น้องกันทุกคน”) (สัมภาษณ์ อุ่นเรือน, วันที่ 24 ธันวาคม 2554)

“อยากหื้อเป็นแก้ไขเรื่องควัน เรื่องฝุ่นเหี้ย ปะอยากหื้อมีเรื่องกันแหลม” (“อยากหื้อจัดการแก้ไขผลกระทบจากฝุ่นละออง เพราะไม่อยากหื้อต้องมีเรื่องกันอีก”) (สัมภาษณ์ อรุณ, วันที่ 24 ธันวาคม 2554)

จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีมาวิเคราะห์ และจัดหมวดหมู่ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเวทีครั้งต่อไป ซึ่งได้จัดขึ้นในวันที่ 25 ธันวาคม 2554 เวลา 09.00 น. ณ ศาลาอเนกประสงค์วัดช่างทอง โดยเป็นเวทีร่วมกันกำหนดแผนงาน/โครงการ เพื่อจัดการผลกระทบของการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพ การจัดเวทีครั้งนี้เป็นขั้นตอนที่จัดให้ผู้เข้าร่วมได้ร่วมกันระดมสมอง เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งร่วมกันกำหนดแผนงาน/โครงการ และกิจกรรมต่างๆ โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) ซึ่งเริ่มต้นโดยวิทยากรกล่าวทักทาย แนะนำตัวและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดประชุม จากนั้นจึงเข้าสู่กิจกรรมสร้างจินตนาการถึงอนาคตที่พึงปรารถนา โดยให้ผู้เข้าร่วมเวทีได้ระดมสมองในประเด็น “ผลกระทบของการผลิตอิฐมอญในชุมชนบ้านช่างทองที่มีต่อสุขภาพ” ซึ่งจากการสังเกตผู้เข้าร่วมเวทีต่างก็ได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ชุมชนบ้านช่างทองด้วยบรรยากาศที่เป็นกันเอง โดยมีเจ้าหน้าที่จากทางเทศบาลตำบลสุเทพ และสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 ร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย ซึ่งผู้ร่วมเวทีได้ให้ความคิดเห็นว่า “ช่วยกันคิดจะดีกว่ามวนดี อะฮยังดีเฮฮู้เสาก่อฮู้ เป็นฮู้เป็นก้อฮู้ เอมาม่อตวยกัน ปะแบ่งแยกว่าเฮมีความฮู้น้อย เป็นคนความฮู้มาก หมู่เฮป็น้องจาบ้านฮู้อะฮยังเป็นก้อฮู้ฟัง” (“ช่วยกันคิดแบบนี้สนุกดี อะไรที่เรารู้เราก็ก้อพูด เขารู้เขาก็ก้อพูด เอมาคูร่วมกัน ไม่แบ่งแยกว่าเรามีความรู้น้อย เขาความรู้มาก พวกเราป็น้องชาวบ้านพูดอะไรเขาก็ก้อฟัง”) (สัมภาษณ์ สมชาย, วันที่ 25 ธันวาคม 2554) ซึ่งผลจากการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของชุมชนได้ออกมา ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ชุมชนบ้านช่างทอง

“บ้านช่างทองมีความสามัคคี ไม่มีโรคที่เกิดจากการผลิตอิฐมอญ มีการดูแลทางสุขภาพอย่างเหมาะสม และมีการจัดการปัญหาอย่างถูกวิธี ยั่งยืน”

2. จุดแข็งของชุมชน

1. ความร่วมมือ/ความเสียสละ
2. ชาวบ้านในชุมชนมีความใฝ่เรียนรู้
3. ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง
4. อยู่ใกล้สถานบริการด้านสุขภาพ
5. เชื่อมั่นในศาสนา

3. จุดอ่อนของชุมชน

1. มีการแตกแยกของคนบางกลุ่ม อันเนื่องมาจากการบาดหมางเรื่องผลกระทบจากการผลิตอิฐมอญ

จากนั้นผู้วิจัยและทีมวิทยากรร่วมกันสรุปข้อมูลที่ได้ เพื่อนำไปประกอบการจัดกิจกรรม กำหนดแผนงาน/โครงการ โดยนำวิสัยทัศน์ของชุมชนที่ได้จากการระดมสมอง มาร่วมกันกำหนดเป็นแผนงาน/โครงการของชุมชน โดยให้ผู้เข้าร่วมประชุมแบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม (กลุ่มเดิมจากวันที่ 24 ธันวาคม 2554) เพื่อระดมสมองร่วมกัน ในการสร้างแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการจัดการผลกระทบของการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพของประชาชน ซึ่งบรรยากาศในการแบ่งกลุ่มวางแผน นั้นได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี มีเพียงบางคนที่ไม่มั่นใจในความคิดของตนเองจึงไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น ดังที่กล่าวว่า “เขาบ่ฮู้จะว่ายังไคดี กลัวฮู้ไปละมันผิด กลัวเป็นว่าหื้อเดียวจะผิดกันแหลม” (“เราไม่รู้ว่าจะพูดอย่างไรดี กลัวพูดไปแล้วผิด กลัวการกระทบกระทั่งกับบุคคลอื่น เดียวจะมีเรื่องบาดหมางกันอีก”) (สัมภาษณ์ รัตน, วันที่ 25 ธันวาคม 2554) ซึ่งทีมวิทยากรและผู้วิจัยก็ได้เข้าไปพูดคุยเพื่อให้เกิดความผ่อนคลาย และกระตุ้นให้คนในกลุ่มรับฟังความคิดเห็นของทุกคน ทั้งนี้เจ้าหน้าที่จากกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลสุเทพ ยังได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นกับทุกกลุ่ม รวมทั้งรับฟังข้อเสนอต่างๆอีกด้วย

จากนั้นแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอนโยบาย หรือแผนงานที่ได้คิดขึ้นมา ซึ่งสรุปออกมาได้ ดังนี้

1. โครงการจัดทำเตาเผาแบบปิด
2. โครงการติดตั้งสปริงเกอร์น้ำหมุนบนหลังคาเตาเผาแบบเปิด
3. โครงการตรวจสอบสุขภาพสัตว์จร
4. โครงการส่งเสริมอาชีพแก่ผู้ประกอบการ
5. กิจกรรมการพกภูลดความขัดแย้ง

จากนั้นได้ดำเนินกิจกรรมการเลือกแผนงาน/โครงการโดยผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกัน วิเคราะห์ความเหมาะสมของแต่ละแผนงาน/โครงการ และทำการเลือกแผนงาน/โครงการที่ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ต้องการที่จะให้เกิดขึ้น โดยให้แต่ละคนแสดงเหตุผลในการเลือก ซึ่งผู้เข้าร่วมจัดทำเวทีได้ให้เหตุผลที่แตกต่างหลากหลาย เช่น

“อยากหื้อเป็นทำโครงการตรวจสอบสุขภาพสัตว์จรมากที่สุด เพราะสุขภาพเป็นเรื่องใหญ่ และเป็นเรื่องที่ยะหื้อป็น้องบ้านเฮาคิดกัน เป็นว่าเผาดินยะหื้อเป็นโรค” (“อยากให้จัดทำโครงการตรวจสอบสุขภาพสัตว์จรมากที่สุด เพราะสุขภาพถือเป็นเรื่องใหญ่ และเป็นเรื่องที่ทำให้ชาวบ้านทะเลาะกัน ทั้งนี้เพราะเขากล่าวว่าการเผาอิฐมอญมีผลกระทบทำให้เขาป่วย”) (สัมภาษณ์ บัวเทพ, วันที่ 25 ธันวาคม 2554)

“อยากหื้อเป็นทำโครงการแปงเตาเผาใหม่ ผมเคยไปหันดีเป็นเผาดินเครื่องปั้นยังบะมีคว้น บะมีฝุ่น เพราะเป็นใช้ไม้เผา บะใจเกลบ มันเลยบะมีฝุ่น ผมว่าน่าจะดีกว่าการที่เฮามาเผาแบบนี้เนาะ แลมยังเวกกว่าตวยครับ” (“อยากให้จัดทำโครงการทำเตาเผาใหม่ (เตาเผาแบบปิด) ผมเคยเห็นที่เผาอิฐที่ทำจากเครื่อง เตาแบบนั้นมันไม่มีคว้น ไม่มีฝุ่นละออง เพราะใช้ไม้เป็นวัตถุดิบในการเผา ไม่ใช่เกลบ มันเลยไม่มีฝุ่น ผมคิดว่ามันน่าจะดีกว่าการที่เผาแบบปัจจุบัน อีกทั้งยังเร็วกว่าอีกด้วย”) (สัมภาษณ์ สุคำ, วันที่ 25 ธันวาคม 2554)

“จะว่าไปมันก็สำคัญทุกโครงการกะ แต่มันอยู่ที่ความเร่งด่วนของการจัดทำมากกว่า อันไหนทำแล้วลดผลกระทบลงได้มาก และทำได้รวดเร็วที่สุดก็น่าจะทำก่อน แต่ที่ทุกกลุ่มเสนอมาก็ถือเป็นทางออกที่ดีสำหรับการเริ่มต้นจัดการผลกระทบที่มีต่อสุขภาพกะ” (สัมภาษณ์ ศิราณี, วันที่ 25 ธันวาคม 2554)

“ตัวผมเองก็ป็นดิน อยากหื้อมีกฏครับ อย่างว่ที่ไหนด่วนวันไหน เพราะเฮาก่ออยู่แล้วครับ ว่าเผาเตอหนึ่งมันก็ประมาณ 6 – 7 วัน แบ่งเลยครับใครเผาวันไหน แหมอย่างเรื่องแปงเตามันก็เป็นเรื่องที่คิดครับ แต่ลองคิดผ่นะครับว่าเตาหนึ่งมันต้องไ้ซังบในการแปงตะใด ป็น้องเฮาจะเอาเงินมาลงทุนตรงนี้ก่อ เพราะบางคนเป็นก่อบะได้ทำในที่ของเป็น เชาเอา จะทำไปเดียวเจ้าของเป็นมาไล่ที่

จะคุ้มก่อนครับ” (“ตัวผมเองก็ประกอบอาชีพผลิตอิฐมอญ อยากให้มีกฎ เช่นที่ไหนดเผาอิฐมอญได้วันไหน เพราะเรารู้อยู่แล้วว่าการเผาอิฐมอญแต่ละครั้งใช้ระยะเวลาประมาณ 6 – 7 วัน ก็แบ่งเลยใครจะเผาวันไหน อีกอย่างเรื่องการสร้างเตามันก็เป็นที่ดินะครับ แต่ลองคิดดูก่อนนะครับว่าเตาเผาแต่ละเตาใช้งบประมาณในการสร้างเท่าไร? พี่น้องเราจะเอาเงินมาลงทุนตรงนี้ไหม เพราะบางคนก็ไม่ได้ทำในที่ของตนเอง เช่าที่เอา หากสร้างแล้วเจ้าของมาไล่ที่จะคุ้มไหมครับ”) (สัมภาษณ์ อนุพงษ์, วันที่ 25 ธันวาคม 2554)

“ผมว่าแป๊ะเตาที่ต่างเทศบาลน่าจะมึงบสนับสนุนน่าจะจะเป็นในรูปแบบของกองทุนหมุนเวียนก่อนได้ครับ ใญ่กูมาก่อนก่อนทยอยส่ายไป คนต่อไปก่อนกูมาแป๊ะได้แหล่ แต่ส่วนตัวผมคิดว่าน่าจะแป๊ะในส่วนที่เป็นโรงเรียนก่อนครับ เตาที่มันอยู่ใกล้ๆบ้านคน หมู่ที่อยู่ไกลจากบ้านก่อนก่อนครับ” (“ผมว่าการสร้างเตาเผาทางเทศบาลน่าจะมึงบสนับสนุนอาจจะอยู่ในรูปของกองทุนหมุนเวียนก็ได้ครับ ใครกูมาก่อนก็ทยอยกิน คนต่อไปก็กูมาทำได้ต่อ แต่ส่วนตัวผมคิดว่าน่าจะสร้างในส่วนที่มีการโรงเรียนก่อนครับ เตาเผาที่อยู่ใกล้ๆที่พักอาศัย ส่วนกลุ่มที่อยู่ไกลออกไปก็รอก่อน”) (สัมภาษณ์ สมศักดิ์, วันที่ 25 ธันวาคม 2554)

“ผมคิดว่าเรื่องติดสปริงเกอร์นี้สามารถทำได้นะ ต้นทุนไม่สูง ดักจับฝุ่นละอองให้ตกลงมาไม่ฟุ้งกระจายอย่างที่เห็นอยู่ได้อีกด้วยนะ อากาศบริเวณรอบๆเตาเผาก็น่าจะดีขึ้น” (สัมภาษณ์ ชีรพงษ์, วันที่ 25 ธันวาคม 2554)

“ถ้าอยากหื้อเลิกขยะเต้าก็ต้องมีการสอนอาชีพกันแหล่มนะ หมู่ที่ป็นดินส่วนใหญ่ก่อนปะมีความรู้หยัง ขะก้านไปเลียงตัวเก่าไป” (“ถ้าอยากหื้อเลิกอาชีพนี้จริงๆก็ต้องมีการสอนอาชีพกันอีก กลุ่มผู้ประกอบการส่วนใหญ่ก็ไม่มีความรู้อะไรมา ทำงานไปเลียงตัวเองไป”) (สัมภาษณ์ ดวงคำ, วันที่ 25 ธันวาคม 2554)

โดยสรุปแล้วทางผู้เข้าร่วมการจัดทำเวทีและตัวแทนจากทุกฝ่ายเห็นด้วยกับทุกโครงการ เพราะแต่ละโครงการล้วนแล้วแต่มีความสำคัญที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นในช่วงบ่ายผู้วิจัยและทีมวิทยากรจึงดำเนินกิจกรรมการจัดทำโครงการ โดยให้ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันคิดว่าจะทำอย่างไรให้แต่ละโครงการเป็นจริง โดยใช้เวลา 1 ชั่วโมงในการเขียนโครงการตามหัวข้อที่ได้กำหนดไว้ ดังนี้

- ชื่อโครงการ (ทำอะไร)
- หลักการและเหตุผล (ทำไมต้องทำ)
- วัตถุประสงค์ (ทำเพื่อให้ได้ผลอะไร)
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (ทำแล้วได้ประโยชน์อย่างไร)

- วิธีการดำเนินงาน (ทำอะไร)
- ระยะเวลาดำเนินงาน (เริ่มเมื่อไหร่ และจะสิ้นสุดเมื่อไหร่)
- งบประมาณ (ใช้จ่ายอะไรบ้าง เท่าใด และจะนำเงินมาจากไหน)
- ผู้รับผิดชอบ (ใครเป็นผู้ที่สำคัญที่สุดในเรื่องนี้)

จากการสังเกตพบว่า แต่ละกลุ่มได้ร่วมกันวางแผนโครงการ โดยมีผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ที่ประจำอยู่แต่ละกลุ่มเป็นผู้นำและผู้กระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มแสดงความคิดเห็น ซึ่งในช่วงแรกของการวางแผนโครงการกลุ่มผู้ประกอบการและตัวแทนชาวบ้านยังมีการแสดงความคิดเห็นที่ค่อนข้างน้อย แต่เมื่อเจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชนได้พูดคุยเรื่องความเป็นอยู่ หรือเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับโครงการ ชาวบ้านและผู้ประกอบการก็มีความสนใจมากขึ้น และร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการวางแผนจัดทำโครงการค่อนข้างดี

เมื่อแต่ละกลุ่มเขียนรายละเอียดโครงการเสร็จแล้วก็ส่งตัวแทนออกมานำเสนอในที่ประชุม จากนั้นผู้วิจัยและทีมวิทยากรร่วมกันสรุปผลการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมาทั้ง 2 วัน แล้วจึงได้นัดหมายกับตัวแทนของแต่ละกลุ่ม ได้แก่ ตัวแทนผู้ประกอบการ 3 คน ผู้นำชุมชน 3 คน และตัวแทนประชาชน 3 คน ในวันที่ 27 ธันวาคม 2554 เพื่อปรับปรุงแผนงาน/โครงการที่เสนอแล้ว และจัดทำรายละเอียดให้ครบถ้วน สมบูรณ์ เพื่อนำแผนงาน/โครงการที่ได้มอบให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ เทศบาลตำบลสุเทพ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ และภาคประชาชน เพื่อนำไปดำเนินงานตามโครงการ แผนงาน และกิจกรรมต่อไป

โครงการจัดทำเตาเผาแบบปิด

หลักการและเหตุผล

"มลพิษทางอากาศ" มลพิษทางอากาศเป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในเขตเมือง เนื่องจากมลพิษทางอากาศก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย ไม่ว่าจะเป็นด้านกลิ่น ความรำคาญ ตลอดจนผลกระทบต่อสุขภาพที่เกี่ยวกับระบบหายใจ และระบบหัวใจและปอด ฝุ่นละอองขนาดเล็ก และก๊าซโอโซน ยังเป็นสารมลพิษที่เป็นปัญหา ซึ่งถึงแม้จะมีแนวโน้มลดลงเช่นกันแต่ มลพิษทั้ง 2 ตัวก็ยังสูงเกินมาตรฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะฝุ่นละอองมีแหล่งกำเนิดหลากหลาย ทำให้การออกมาตรการเพื่อลดฝุ่นละอองทำได้ยาก

บ้านช่างทอง เทศบาลตำบลสุเทพ เป็นหมู่บ้านที่มีการประกอบอาชีพผลิตอัฐมอญ โดยมีการเผาอัฐมอญในเตาเผาแบบเปิด ใช้ถ่านเป็นเชื้อเพลิงในการเผาไหม้ ซึ่งสิ่งนี้เองที่ส่งผลให้เกิดฝุ่นละออง ควัน และซีเถ้าจำนวนมากลอยขึ้นปะปนอยู่ในอากาศ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ค่อนข้างมาก ดังนั้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายจึงให้ความสนใจที่จะศึกษาเตาเผาในระบบปิด เพื่อนำมาประยุกต์ให้เหมาะสม และจัดสร้างในพื้นที่หมู่บ้านช่างทอง เพื่อเป็นต้นแบบในการจัดการผลกระทบที่ถือเป็นปัญหาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระบบเตาเผาอัฐมอญแบบปิด สำหรับการลดมลภาวะในอากาศ
2. เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการจัดสร้างเตาเผาแบบปิดในพื้นที่หมู่บ้านช่างทอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. มลภาวะในอากาศ โดยเฉพาะฝุ่นละออง เขม่าควัน และซีเถ้า ลดน้อยลง
2. การขัดแย้งอันเนื่องมาจากผลกระทบของการผลิตอัฐมอญที่มีต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ลดน้อยลง

วิธีการดำเนินงาน

1. จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน
2. ศึกษารูปแบบของเตาเผาระบบปิด รวมทั้งจุดดี จุดด้อยของแต่ละรูปแบบ
3. ศึกษาความเหมาะสมของพื้นที่ในการจัดสร้างเตาเผาต้นแบบ
4. จัดสรรงบประมาณในรูปแบบกองทุนหมุนเวียนของกลุ่มผู้ประกอบการผลิตอิฐมอญ
5. ดำเนินการจัดสร้างเตาเผาในพื้นที่หมู่บ้านช่างทอง

ระยะเวลาดำเนินงาน

เดือนกุมภาพันธ์ – เดือนธันวาคม 2555

งบประมาณ

ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในรูปแบบกองทุนหมุนเวียน จากเทศบาลตำบลสุเทพ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. คณะกรรมการดำเนินงาน โดยมาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย
2. ผู้ประกอบการผลิตอิฐมอญ

โครงการติดตั้งสปริงเกอร์น้ำหมุนบนหลังคาเตาเผาแบบเปิด

หลักการและเหตุผล

ทุกวันนี้อากาศในบ้านเรามีปริมาณฝุ่นละอองและก๊าซพิษเพิ่มขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก ปัจจัยสำคัญ ก็คือควันพิษจากท่อไอเสียรถยนต์ และควันพิษจากโรงงานต่างๆ ซึ่งเกิดจากการเผาไหม้เชื้อเพลิง พวกน้ำมัน ถ่านหิน แกลบ และสารเคมีต่างๆ อนุภาคฝุ่นที่มีผลต่อระบบทางเดินหายใจ ส่วนใหญ่จะมีขนาด 1 – 10 ไมครอน ขนาดที่ใหญ่กว่านี้จะถูกจับไว้โดยขนที่จมูก ไม่ผ่านลงไปสู่ระบบทางเดินหายใจส่วนล่าง ส่วนฝุ่นที่มีขนาดเล็กกว่า 0.5 ไมครอน เมื่อผ่านเข้าไปสู่ระบบทางเดินหายใจส่วนล่างแล้วก็จะถูกหายใจออกมา มีส่วนน้อยที่จะคงค้างอยู่ในถุงลม ปกติฝุ่นที่หลุดเข้าไปในหลอดลม ร่างกายจะพยายามกำจัดออกโดยขนเล็กๆ ที่อยู่ที่หลอดลมพยายามที่จะกวาดเอาฝุ่นขึ้นมา ส่วนที่เข้าไปในถุงลมจะถูกกำจัดโดยเซลล์ของร่างกาย แต่ในคนที่ป่วยโรคถุงลมโป่งพองหรือหลอดลมอักเสบเรื้อรัง กลไกการต่อต้านสิ่งแปลกปลอมที่เข้าร่างกายจะไม่เหมือนปกติ ทำให้โอกาสเกิดอาการผิดปกติได้มากกว่าในคนที่สุขภาพดี

สมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน เผยแพร่ว่า ปัญหามลพิษทางอากาศที่เกิดขึ้นในเชียงใหม่ถือเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมหลักที่เกิดขึ้นเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กและหมอกควันที่มักเกิดขึ้นในช่วงฤดูหนาวและ ฤดูร้อน ซึ่งถือว่าเป็นภัยสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ชีวิตประชาชนมากที่สุด และยังส่งเป็นความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตประชาชน โดยเป็นสาเหตุของการเกิดโรคหอบ หืด และโรคมะเร็งปอด ทั้งยังส่งผลให้อาการของผู้ป่วยกำเริบและรุนแรงมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นยังพบสารก่อมะเร็งที่รุนแรงในอนุภาคฝุ่นขนาดเล็กสูงถึง 74.2% นอกจากนี้ ยังพบความสัมพันธ์อย่างชัดเจนระหว่างฝุ่นขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอนกับอาการในระบบทางเดินหายใจ เช่น แสบคอ เสี่ยงแหบ หายใจลำบาก ไอแห้งๆ และอาการในระบบหัวใจ เช่น ชีพจร (หัวใจ)เต้นเร็ว รวมถึงระบบตา ได้แก่ ตาแดง มองภาพไม่ชัดเจน น้ำตาไหล แสบหรือคัน

ดังนั้นกลุ่มผู้ประกอบการผลิตอิฐมอญ และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของสุขภาพของประชาชน จึงได้จัดทำโครงการติดตั้งสปริงเกอร์น้ำหมุนบนหลังคาเตาเผาแบบเปิดขึ้น เพื่อเป็นการดักจับฝุ่นละอองขนาดเล็ก ไม่ให้ปะปนเข้าไปในอากาศดังเช่นทุกวันนี้

วัตถุประสงค์

1. ผู้ลงทะเบียนและคว้นในอากาศมีปริมาณลดลงจนอยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ
2. ประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือในการลดปัญหามลภาวะในอากาศ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประชาชนในพื้นที่ที่มีสุขภาพที่ดีขึ้นในทุกๆด้าน
2. พื้นที่หมู่บ้านช่างทองเป็นพื้นที่ต้นแบบในการจัดการปัญหามลภาวะทางอากาศ

วิธีการดำเนินงาน

1. ศึกษาความเหมาะสมของการติดตั้งสปริงเกอร์บนหลังคาเตาเผา
2. จัดหาอุปกรณ์ในการติดตั้งชุดสปริงเกอร์
3. ทีมช่างจากเทศบาลตำบลสุเทพ ติดตั้งชุดสปริงเกอร์บนหลังคาเตาเผา
4. ประเมินผลการใช้งาน

ระยะเวลาดำเนินงาน

เดือนมกราคม – เดือนเมษายน 2555

งบประมาณ

1. ได้รับการสนับสนุนงบประมาณส่วนหนึ่ง จากเทศบาลตำบลสุเทพ
2. ผู้ประกอบการเสียค่าใช้จ่ายเองส่วนหนึ่ง
3. ได้รับการสนับสนุนด้านบุคลากรจากกองช่าง เทศบาลตำบลสุเทพ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลสุเทพ
2. กองช่าง เทศบาลตำบลสุเทพ
3. ผู้ประกอบการผลิตอิฐมอญ

โครงการตรวจสอบสุขภาพสัตว์จร

หลักการและเหตุผล

จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง วัฒนธรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ตลอดจนการคมนาคมที่ทั่วถึงและรวดเร็วทำให้ประชาชนเขตเมืองและชนบท ของหมู่บ้านข้างทอง ตำบลสุเทพ มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตอย่างมากโดยเฉพาะการบริโภคอาหารนอกบ้าน และซื้ออาหารสำเร็จรูป รวมทั้งพฤติกรรมการเลือกซื้ออาหารไม่ถูกต้อง ตลอดจนการได้รับสารอาหารมากเกินไปทำให้เกิดโรคอ้วนและร่างกายเกิดภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรค ได้แก่ โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจหลอดเลือด เนื่องจากขาดการออกกำลังกายหรือออกกำลังกายไม่ถูกต้องตามเกณฑ์ นอกจากนี้ในหมู่บ้านข้างทองมีการผลิตอึหมูขี้หมูขึ้นมือ ซึ่งถือเป็นอาชีพที่ทำกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ แต่ในปัจจุบันนี้การเผาอึหมูขี้หมูได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ ผู้สูงอายุ ทารก สตรีมีครรภ์ ผู้ป่วยด้วยโรคประจำตัว รวมไปถึงตัวของผู้ประกอบการเอง ซึ่งการเผาอึหมูขี้หมูได้ก่อให้เกิดควัน ฝุ่นละออง และขี้เถ้าจำนวนมากในอากาศ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ด้วยเองที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่หันมาให้ความสนใจกับสุขภาพของตนเองและคนในครอบครัวมากขึ้น โดยจะเน้นไปที่การดูแลและการส่งเสริมสุขภาพเชิงรุกของประชาชนในพื้นที่ให้มีสุขภาพที่ดี

ดังนั้นประชาชนในหมู่บ้านข้างทอง ร่วมกับเทศบาลตำบลสุเทพ และสถานีอนามัยตำบลสุเทพจึงได้ร่วมกันดำเนินงานโครงการตรวจสอบสุขภาพสัตว์จรขึ้นเป็นประจำทุกเดือน ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีความมั่นใจในการดำเนินชีวิตและมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อตรวจรักษาและดูแลสุขภาพของประชาชนในพื้นที่
2. เพื่อเก็บข้อมูลด้านการสาธารณสุขที่เป็นปัญหามาแก้ไข และนำไปพัฒนารูปแบบในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพให้เหมาะสมตามกลุ่มเป้าหมาย
3. เพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญในการตรวจสอบสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ

4. เพื่อพัฒนาคุณภาพของทีมอาสาสมัครสาธารณสุขและผู้นำชุมชนในพื้นที่ให้เป็นທີ່ปรึกษาทางด้านสุขภาพได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประชาชนในพื้นที่ที่มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข
2. ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปพัฒนารูปแบบการจัดบริการทางสาธารณสุขที่เหมาะสมต่อไป
3. ทีมอาสาสมัครสาธารณสุขและทีมผู้นำชุมชนมีความสามารถในการเป็นที่ปรึกษาทางด้านสุขภาพให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้

วิธีการดำเนินงาน

1. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบโดยทั่วถึง
2. จัดทีมแพทย์และสาธารณสุขจากสถานีอนามัยตำบลสุเทพมาให้บริการตรวจสุขภาพ ณ ศาลาอเนกประสงค์วัดช่างทอง
3. ประชาชนเข้ารับการตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ
4. ประชาชนปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์และทีมสาธารณสุข

ระยะเวลาดำเนินงาน

ตั้งแต่เดือนมกราคม – เดือนกันยายน 2555 (กำหนดตามปีงบประมาณ)

งบประมาณ

ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลตำบลสุเทพ และสถานีอนามัยตำบลสุเทพ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลสุเทพ
2. สถานีอนามัยตำบลสุเทพ
3. ผู้นำชุมชน และทีมอาสาสมัครสาธารณสุข หมู่ที่ 7 บ้านช่างทอง

โครงการส่งเสริมอาชีพแก่ผู้ประกอบการ

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันในชีวิตประจำวันของมนุษย์เรา ค่าครองชีพสูงขึ้นเป็นอย่างมากเมื่อเทียบกับอดีต ประชาชนจึงหันมาประกอบอาชีพเสริมหรือทำของใช้เองกันมากขึ้น เพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนลง และเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย อีกทั้งสืบเนื่องจากนโยบายสำคัญของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน ซึ่งเกิดจากสาเหตุหลายประการ โดยมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้ในการพึ่งพาตนเองของชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างยั่งยืน ชุมชนควรมีกระบวนการคิด การพัฒนาที่เกิดจากการเรียนรู้ในการจัดการตนเองของชุมชนอย่างเป็นระบบ ควบคุมทุกด้าน

ดังนั้นประชาชนในหมู่บ้านช่างทอง ร่วมกับเทศบาลตำบลสุเทพ และกลุ่มสตรีแม่บ้านบ้านช่างทองจึงได้รวมตัวกันจัดตั้งโครงการนี้ขึ้นเพื่อรวมตัวกันทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย โดยส่งเสริมให้ประชาชนลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนลง และเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว เช่น การผลิตของใช้ประจำวัน การผลิตปุ๋ยหมัก เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพให้กับประชาชนอีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์

1. ผู้ประกอบการผลิตอัญมณีมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น
2. เพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ และเป็นการพัฒนาคุณภาพของประชาชนในพื้นที่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. จำนวนผู้ประกอบการผลิตอัญมณีไม่เพิ่มขึ้น
2. ผู้ประกอบการผลิตอัญมณีมีทางเลือกใหม่ในการประกอบอาชีพที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

วิธีการดำเนินงาน

1. ศึกษาถึงความต้องการด้านอาชีพและความเหมาะสมกับประชาชนในพื้นที่
2. ศึกษารูปแบบการส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสม

3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาใช้ในการส่งเสริมอาชีพในชุมชน โดยอาจจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจ
4. ประเมินผลการจัดทำโครงการ

ระยะเวลาดำเนินงาน

ตั้งแต่เดือนมีนาคม – เดือนกันยายน 2555 (กำหนดตามปีงบประมาณ)

งบประมาณ

ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากงบประมาณโครงการไทยเข้มแข็ง

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. กลุ่มสตรีแม่บ้าน บ้านช่างทอง
2. กองสวัสดิการสังคม เทศบาลตำบลสุเทพ
3. ผู้นำชุมชน หมู่ที่ 7 บ้านช่างทอง
4. ผู้ประกอบการผลิตอัญมณีและประชาชนในพื้นที่

กิจกรรมการพหุลดความขัดแย้ง

หลักการและเหตุผล

มนุษย์กับสังคมเป็นสิ่งที่ควบคู่กันไป กล่าวคือ เมื่อมนุษย์เกิดขึ้นในโลก มนุษย์ก็ได้รวมอยู่เป็นสังคม แต่เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการไม่มีที่สิ้นสุด ฉะนั้น จึงมีความจำเป็นต้องมีการจัดระเบียบทางสังคม เพื่อควบคุมแบบแผนแห่งพฤติกรรมของมนุษย์ หากปล่อยให้มนุษย์แต่ละคนทำการตามอำเภอใจโดยปราศจากการควบคุมแล้ว สังคมก็ย่อมจะเกิดความปั่นป่วนยุ่งเหยิงและขาดระเบียบแบบแผน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการจัดระเบียบทางสังคม เพื่อสังคมจะเกิดสันติสุข

การที่มนุษย์มารวมกลุ่มกันไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเล็กหรือใหญ่ก็ตาม ในสังคมกลุ่มนั้นๆ ย่อมจะต้องมีปัญหาขัดแย้งกันขึ้นในบางเรื่อง หรือหลายเรื่อง สังคมจึงต้องกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อให้ทุกคนในสังคมยึดถือปฏิบัติในแนวเดียวกัน ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มบุคคลใดในสังคมไม่ประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมนั้นๆ บุคคลนั้นย่อมจะถูกลงโทษตามกฎเกณฑ์ของสังคม

หมู่บ้านช่างทอง ตำบลสุเทพ ปัจจุบันมีความขัดแย้งกันกันในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความขัดแย้งที่เกิดจากการผลิตอิฐมอญที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากความไม่เข้าใจกัน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาก็ไม่ตรงจุด การแก้ไขปัญหามาจากหน่วยงานของรัฐที่เน้นการคิดให้ประชาชน มากกว่าการคิดเพื่อประชาชน จึงก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาคือไม่ต่อเนื่องและไม่ยั่งยืน

ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงได้เสนอแนวทางในการจัดการผลกระทบที่มีต่อสุขภาพ โดยการร่างกฎ กติกาขึ้นมาเพื่อบังคับใช้เป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อการอยู่ร่วมกันสังคมอย่างปกติสุข และมีสุขภาพสมบูรณ์ในทุกด้าน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้มีกฎ กติกาในการประกอบอาชีพผลิตอิฐมอญ
2. เพื่อลดผลกระทบของการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ให้น้อยลง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้ประกอบการผลิตอิฐมอญและประชาชนในพื้นที่ที่มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และสามารถอยู่อาศัยร่วมกันได้
2. หมู่บ้านช่างทองเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชนอื่นในการจัดการผลกระทบที่มีต่อประชาชน

วิธีการดำเนินงาน

1. จัดตั้งกลุ่มผู้ประกอบการผลิตอิฐมอญ หมู่บ้านช่างทอง ตำบลสุเทพ
2. ผู้ประกอบการผลิตอิฐมอญ ตัวแทนภาคประชาชน และตัวแทนจากหน่วยงานต่างๆ ร่วมกันร่างกฎกติกาที่ทุกฝ่ายยอมรับได้
3. ประกาศใช้กฎ กติกาที่ได้ร่วมกันเสนอขึ้นมา
4. ติดตาม ควบคุมการปฏิบัติตามกฎ กติกาอย่างเคร่งครัด

ระยะเวลาดำเนินงาน

ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2555 เป็นต้นไป

งบประมาณ

ไม่ใช้งบประมาณในการดำเนินงานโครงการ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลสุเทพ
2. ผู้นำชุมชน หมู่ที่ 7 บ้านช่างทอง
3. ตัวแทนประชาชนในพื้นที่
4. ผู้ประกอบการผลิตอิฐมอญ

4. การนำไปปฏิบัติ (ระยะการนำแผนไปปฏิบัติ)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายถึงการดำเนินกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยพบว่าตามแผนงาน/โครงการที่ได้ร่วมกันจัดทำขึ้น ได้ระบุแผนการปฏิบัติงานไว้ชัดเจน ซึ่งโครงการที่จัดทำเป็นโครงการแรกคือ กิจกรรมเคารพกฎกติกาความขัดแย้ง โดยมีตัวแทนของแต่ละฝ่ายร่วมกันกำหนดกฎกติกา ในการประกอบอาชีพผลิตอัญมณี กล่าวคือ ในวันที่ 7 มกราคม 2555 เวลา 19.00 น. โดยมีตัวแทนผู้ประกอบการผลิตอัญมณี ตัวแทนจากเทศบาลตำบลสุเทพ ผู้นำชุมชน และตัวแทนประชาชน ร่วมกันร่างกฎ กติกา ณ ศาลาอเนกประสงค์วัดช่างทอง ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำในการประชุมร่วมกันครั้งนี้ โดยที่ประชุมได้ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอน ดังนี้

- ผู้ใหญ่บ้านประชุมชี้แจงแก่ผู้เข้าร่วมประชุม เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันถึงทิศทางในการร่างกฎ กติกา
- ทุกฝ่ายร่วมกันเสนอความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การร่างเป็นกฎกติกา

ร่างกฎ กติกาสำหรับผู้ประกอบการผลิตอัญมณี หมู่บ้านช่างทอง ตำบลสุเทพ

วันที่ 7 มกราคม 2555 ณ ศาลาอเนกประสงค์วัดช่างทอง

กฎ กติกา

1. ปฏิบัติตามคำแนะนำของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลสุเทพอย่างเคร่งครัด
2. คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนในพื้นที่ให้มากที่สุด
3. แบ่งระยะเวลาการเผาอัญมณี ในเตาเผาแบบเปิดโดยใช้เกลบเป็นเชื้อเพลิง ดังนี้
 - ชุมชนช่างทอง อนุญาตให้มีการเผาระหว่างวันที่ 1 – 10 ของทุกๆเดือน
 - ชุมชนบ้านทุ่ง – บ้านสัน อนุญาตให้มีการเผาระหว่างวันที่ 11 – 20 ของทุกๆเดือน
 - ชุมชนบ้านต้นกุก อนุญาตให้มีการเผาระหว่างวันที่ 21 – 30 ของทุกๆเดือน

โดยอนุญาตให้เผาอัญมณีนขนาดใหญ่ได้ไม่เกินครั้งละ 7,000 ก้อน และต้องมีการลงชื่อในเอกสารที่ประธานกลุ่มทุกครั้งก่อนเผาอัญ

4. ผู้ประกอบการรายใดที่มีสถานประกอบการอยู่ใกล้กับที่พักอาศัยของประชาชนในระยะ 0 – 300 เมตร ให้มีการใช้ตาข่ายหรือผ้าใบล้อมรอบเตาเผา เพื่อป้องกันเขม่าควันและฝุ่นละอองขนาดเล็กที่จะปลิวไปกับกระแสลม
5. ผู้ประกอบการทุกรายต้องติดตั้งสปริงเกอร์น้ำหมุนบนหลังคาเตาเผาแบบเปิด เพื่อลดปริมาณฝุ่นละอองในอากาศ
6. ผู้ประกอบการทุกรายต้องมีการดูแลสุขภาพของตนเองในขณะที่ปฏิบัติงาน โดยต้องสวมผ้าปิดจมูก/ปาก, หมวก และสวมเสื้อผ้าที่มีชนิดอยู่เสมอ
7. ผู้ประกอบการทุกรายต้องเข้าร่วมประชุมทุกครั้งกับทางกลุ่มผู้ประกอบการผลิตอิฐมอญ มีการนัดหมาย

บทลงโทษ

1. ว่ากล่าวตักเตือน
2. ปรับเงินตามที่กลุ่มผู้ประกอบการผลิตอิฐมอญเห็นสมควร
3. ตัดออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการผลิตอิฐมอญ หมู่บ้านช่างทอง
4. ยึดใบประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ (ประเภทเผาอิฐ)

จากการสังเกตพบว่า ตัวแทนผู้ประกอบการผลิตอิฐมอญ ตัวแทนจากเทศบาลตำบลสุเทพ ผู้นำชุมชน และตัวแทนประชาชน มีความเข้าใจที่ตรงกันมากขึ้นในเรื่องของผลกระทบของการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ จึงได้ร่างกฎ กติกา ขึ้นมาเพื่อบังคับใช้ในกลุ่มผู้ประกอบการ ซึ่งกลุ่มผู้ประกอบการเองก็ยอมรับในกฎ กติกา ที่ได้ร่วมกันเสนอขึ้นมา ดังที่ตัวแทนผู้ประกอบการรายหนึ่งกล่าวว่า “เขาก็ออยากให้อาชีพปั้นดินมันอยู่ต่อไป ให้อูกลหลานเขาได้หัน ตีอื่นเป็นปะมีละเอามือปั้นดินอย่างเขา ค่าใช้เครื่อง ปะเดี๋ยเป็นอยากให้อูมูเฮาแก้ไขดีไหน ถ้าปะเกินกำลังหมูเฮาก็ทำได้ อย่างวันนี้ได้มาอุ้กันหลายคนมันก่อดีกว่ากู่เต่ดีเป็นมาแล้วมาบอกให้อูว่าต้องขะอย่างอันนะ เป็นปะพอเฮาว่าเฮาจะทำได้ก้อ หยังวันนี้เฮาอุ้กัน คนปั้นดินเองก่ได้มาอุ้ด้วย ถึงได้สู้ว่าต้องกิดถึงตึงเป็นตึงเฮา กฎ กติกามันก่อบะใจยาก ถ้าป็น้องเฮาอยากสืบสานอาชีพนี้ต่อ ก่อยะด้าม ตะอึมันก่อก่แก้ปัญหาไปได้พ่องก่อดีละครับ ดีกว่าปล่อยให้อูมันป็นจะอึ มาคิดมาเถียงกันบะคาย มันบะม่วนใจ่ครับ” (“เราก็ออยากให้อาชีพผลิตอิฐมอญได้คงอยู่ต่อไป ให้อูกลหลานเราได้เห็น ที่อื่นเขาไม่มีแล้วนะอิฐมอญปั้นมือแบบเรา มีแต่ใช้เครื่องปั้น ตอนนีเาอยากให่พวกเราแก้ไขที่ไหน ถ้าไม่เหลือบ่กว่าแรงเราก้ทำได้ อย่างวันนี้ได้มาพุดคุยกันหลายๆคนมันดีกว่าทุกครั้งที่เขาเข้า

มาแล้วมาบอกให้เราว่าต้องทำแบบนั้นนะ โดยที่เขาไม่มองเลยว่าเราจะทำได้ไหม วันนี้เราคุยกัน กลุ่มผู้ประกอบการเองก็ได้มาร่วมพูดคุยด้วยถึงได้รู้ว่าต้องเอาใจเขามาใส่ใจเรา กฎ กติกา มันไม่ใช่เรื่องยาก ถ้าพี่น้องเราอยากสืบสานอาชีพนี้ต่อก็ต้องทำตาม แบบนี้นั่นแก้ปัญหาไปได้บ้างก็ดีแล้วครับ ดีกว่าปล่อยให้เป็นแบบนี้ ต้องมาทะเลาะกันเปล่าๆ มันไม่สบายใจครับ”) (สัมภาษณ์ อุ่นเรือน, วันที่ 7 มกราคม 2555)

ในด้านของโครงการติดตั้งสปริงเกอร์น้ำหมุนบนหลังคาเตาเผาแบบเปิดและโครงการตรวจสอบสภาพสัญญาณ ก็ได้มีการเริ่มดำเนินโครงการไปบ้างบางส่วนแล้ว โดยมีเทศบาลตำบลสุเทพ และสถานีอนามัยตำบลสุเทพเป็นผู้สนับสนุนด้านงบประมาณ เทคโนโลยี และบุคลากร ซึ่งประชาชนในพื้นที่ได้ให้ความคิดเห็นในทางที่ดีต่อการดำเนินโครงการ ดังนี้

“เป็นทำได้เลย เพราะมันบะใจใช้เงินนัก กู้เดือนนี้บะน้องข้าขนาด บะเดียวป้าก็ไปตรวจที่วัดเนีย หมอบ่เป็นบอกว่าจะมากู้เดือน ถ้าจะมาวันใดจะหื้อป้อหลวงประกาศให้เฮฮู้ก่อน ป้าว่าจะอีดีคนเฒ่าคนแก่ที่เป็นบะมีรถมีราจะได้อไปตรวจใกล้ๆ” (“ครั้งนี้ทำได้เร็ว เพราะใช้งบประมาณไม่มากนัก ทุกครั้งบะช้ามาก เดียวนี้ป้าก็ไปตรวจที่วัด (“โครงการตรวจสอบสภาพสัญญาณ ศาลาอเนกประสงค์วัดช่างทอง) หมอบอกว่าจะมากู้เดือน ถ้าจะมาวันไหนจะหื้อผู้ใหญ่บ้านประชาสัมพันธ์ให้เราทราบก่อน ป้าว่าทำแบบนี้ดี คนเฒ่าคนแก่ที่ไม่มีรถจะได้มาตรวจใกล้ๆ”) (สัมภาษณ์ บุญมี, วันที่ 7 มกราคม 2555)

“สปริงเกอร์นี้ เทศบาลเป็นหื้อช่างมาทำหื้อ เป็นก่อสอนวิธีใช้ วิธีดูแลหื้อลง ช่วงใดเฮาเผา เฮาก็เปิดน้ำเหยย น้ำมันเย็นฝอยๆ จี้เต้าก็ตกลงไป จี้ฝุ่นก็บะนักเหมือนตะกอน ปั้นดินก่อบะฮ้อนนักละ เพราะน้ำมันลงตรงนี้ไ้ หมอบอย่างลงก่อเอาแสดนมาล้อมตวย อย่างที่เป็นบอในกฎน่ากะเตาของเฮามันใกล้บ้านเป็นตะ แ่งเหยยหื้อสบายใจด้วยกันกูน” (“สปริงเกอร์นี้ทางเทศบาลให้ช่างมาทำให้ เขาก็สอนวิธีใช้ วิธีดูแลรักษาให้กับลง ช่วงไหนเราเผาราก็เปิดน้ำ น้ำมันจะเป็นฝอยๆจับกับจี้เต้าก็จะตกลงไป ฝุ่นก็ไม่เยอะเหมือนเมื่อก่อน พื้นดินก็ไม่ร้อนเช่นเมื่อก่อน เพราะน้ำมันลงตรงนี้ไ้ อีกอย่างลงก็เอาแสดนมาล้อมเตาเผาด้วย อย่างที่เขาร่างไว้ในกฎ เตาเผาของลงมันอยู่ใกล้ที่อยู่อาศัย ก็เลยทำให้สบายใจกันทุกฝ่าย”) (สัมภาษณ์ บุญรอด, วันที่ 7 มกราคม 2555)

ในส่วนของการจัดทำเตาเผาแบบเปิด และโครงการส่งเสริมอาชีพแก่ผู้ประกอบการนั้นยังอยู่ในช่วงของการศึกษาความเหมาะสมของพื้นที่

5.การติดตามผล (ระยะติดตามผลการปฏิบัติงาน)

หลังจากที่ได้มีการนำโครงการไปดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้แล้ว ผู้วิจัยและตัวแทนจากเทศบาลตำบลสุเทพก็ได้มีการร่วมกันติดตามผลการปฏิบัติ โดยในวันที่ 20 มกราคม 2555 ผู้วิจัยได้ติดตามผลการดำเนินงานโดยการสังเกตปรากฏการณ์ พร้อมจดบันทึกข้อมูลภาคสนาม และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยมีตัวแทนผู้ประกอบการ และตัวแทนประชาชนในพื้นที่ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพรวมของโครงการ ซึ่งหลายๆฝ่ายมีความพึงพอใจต่อการดำเนินการจัดการผลกระทบของการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ ดังนี้

“การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพจากการปั้นอิฐมอญครั้งนี้ ผมมองว่าเป็นรูปธรรมที่สุด เพราะหลายๆครั้งที่ผ่านมามันไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริง ซึ่งมีเหตุผลมาจากการแก้ไขปัญหาที่ไม่ตรงจุด ไม่ตรงกับความต้องการของทุกฝ่าย ไม่มองบริบทของหมู่บ้าน เลยทำให้การแก้ไขปัญหาไม่สำเร็จและไม่ยั่งยืน วันนี้ผมเห็นแล้วว่าพลังของชาวบ้านที่ต้องการปรับปรุงอะไรบางอย่างมันสามารถทำได้ถ้ามีกระบวนการที่ดี ผมสอนอยู่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มาหลายสิบปี ผมสอนให้นักศึกษามองเห็นความจริงของพื้นที่ อย่าเอาแต่ความคิดเราเข้าไป ตอนนี้หากให้ผมมองในระยะยาวแล้วผมคิดว่าหากทุกฝ่ายยังร่วมมือร่วมใจกันอย่างวันนี้ ผลกระทบที่เกิดขึ้นก็จะลดน้อยลง ทุกอย่างก็จะค่อยๆดีขึ้น ไม่มีปัญหามากมายดังเช่นทุกวันนี้” (สัมภาษณ์ บุญต่วน, วันที่ 20 มกราคม 2555)

ในด้านของกลุ่มตัวแทนประชาชนที่ได้เคยไปฟ้องร้องกับทางเทศบาลก็ให้ความพอใจในกระบวนการจัดการครั้งนี้ โดยได้กล่าวว่า “ถ้าถามลุงว่ามันจะแก้ไขได้เมื่อก่อน ลุงว่ามันต้องถามพี่น้องเขาว่าจะร่วมแรงร่วมใจกันอย่างวันนี้ก่อน แต่ตอนนี้ลุงว่ามันกำลังดีขึ้น จะห้อมันดีเลยมันก็ยากนะ มันต้องค่อยๆไป ตั้งวันนี้ลุงว่าเขาอยู่ด้วยกันได้ เพราะอะหยัง เพราะว่าเขาหันหน้ามาสู้กัน อะหยังดีผ่านมามันล้มเหลวตลอดก็เพราะว่าคนฟ้องก็จะฟ้อง จะหือเป็นเลิกอะอย่างเดียว คนปั้นดิน ก่อปะฟิงอะหยังจะอะลูกเดียว เป็นหือแก้ไขตรงไหนก่อปะอะ มันฮ้อนไส้กัน แต่ตอนนี้หลายๆฝ่ายเข้ามาช่วยกัน ลุงว่ามันต้องดีขึ้น ปะมีปัญหายังตะก่อนละ” (“ถ้าถามลุงว่ามันจะแก้ไขได้ยั่งยืนไหม ลุงว่าก็ต้องถามพี่น้องของเราว่าจะร่วมแรงร่วมใจกันอย่างวันนี้ได้ไหม แต่ตอนนี้ลุงว่ามันกำลังดีขึ้น จะให้มันดีเลิกก็ยาก มันต้องค่อยเป็นค่อยไป ทุกวันนี้ลุงว่าเราอยู่ด้วยกันได้แล้ว เพราะอะไร เพราะว่าเราหันหน้ามาคุยกัน ทำไมที่ผ่านมามันล้มเหลวตลอด ก็เพราะว่าคนที่ฟ้องก็จะฟ้อง จะให้เขาเลิกทำอย่างเดียว ผู้ประกอบการก็ไม่ฟังอะไรจะทำลูกเดียว เขาแก้ไขตรงไหนก็ไม่ทำ มันร้อนไส้กัน แต่ตอนนี้หลายๆฝ่ายเข้ามาช่วยกัน ลุงว่ามันต้องดีขึ้นนะ คงไม่มีปัญหาเหมือนเมื่อก่อน”) (สัมภาษณ์ จันทร์, วันที่ 20 มกราคม 2555)

ด้านกลุ่มผู้ประกอบการเองก็มีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติตามกฎ กติกาที่ได้ร่วมกันร่างขึ้นมา ซึ่งปัจจัยและกลไกเหล่านี้จะทำให้ผลกระทบของการผลิตอัญมณีที่มีต่อสุขภาพของประชาชนในทุกๆ ด้านลดน้อยลงจนอยู่ในระดับที่ทุกฝ่ายพึงพอใจและยอมรับได้ ดังที่ผู้ประกอบการรายหนึ่งกล่าวว่า “ภู่วันนี้เฮาก่ออะตามกฎที่ได้ร่วมกันวางไว้ ไผ่ปะยะเฮาก่อลงโทษ ป้าคิดว่ามันเป็นการเริ่มต้นที่ดี ถึงมันจะยังแก้ปะได้หมดในวันนี้ แต่ถ้าหมู่เฮาช่วยกันป้าคิดว่าวันหนึ่งมันต้องเป็นไปได้” (“ทุกวันนี้เราก็กทำตามกฎที่ได้ร่วมกันวางเอาไว้ ใครฝ่าฝืนเราก็กลงโทษ ป้าคิดว่ามันเป็นการเริ่มต้นที่ดี ถึงวันนี้มันยังแก้ไขอะไรได้ไม่หมด แต่ถ้าพวกเราช่วยกัน ป้าคิดว่าสักวันหนึ่งมันต้องเป็นไปได้”) (สัมภาษณ์ คำหาล้า, วันที่ 20 มกราคม 2555)

กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลสุเทพ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการผลกระทบของการผลิตอัญมณีที่มีต่อสุขภาพของประชาชนในครั้งนี้ว่า “ผมคิดว่ามันเป็นก้าวแรกที่เราจะร่วมมือกันจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ที่ผ่านมามาทางเทศบาลเองก็ได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับฝุ่นละอองและเขม่าควันอยู่เสมอ ผู้ประกอบการและชาวบ้านที่เดือดร้อนก็เกิดความไม่พอใจซึ่งกันและกัน แต่วันนี้ผมมองว่าการจัดการปัญหากำลังเริ่มต้นขึ้น ส่วนตัวผมอยากให้การจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นในครั้งนี้เป็นไปอย่างยั่งยืน อาจจะสำเร็จช้าหน่อย หรืออาจจะไม่สามารถจัดการได้ 100% แต่ถ้าสามารถทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้ในจุดที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ไม่ส่งผลกระทบทำให้ใครเดือดร้อน แค่นี้ก็เพียงพอแล้ว” (สัมภาษณ์ ญัฐวัชร์, รักษาการแทนผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม, วันที่ 20 มกราคม 2555)